

สภาพทั่วไปของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ลักษณะและปัญหาชนกลุ่มน้อย

ในบทนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงสภาพทั่ว ๆ ไปในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแยกออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ คือ ประวัติความเป็นมา สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคมและสภาพทางการเมือง

๑. ประวัติความเป็นมา

ประวัติของชายแดนภาคใต้ทางด้านการปกครองได้กล่าวถึงข้างแล้วในตอนท้ายบทที่ ๑ สำหรับประวัติความเป็นมานี้ จะกล่าวถึงประวัติดั้งเดิมของดินแดนแถบนี้ เมื่อครั้งเป็นดินแดนมลายู

ดินแดนที่เรียกกันในปัจจุบันนี้ว่า แหลมมลายูนั้น เดิมเรียกกันว่า แหลมทอง มีนามอีกอย่างหนึ่งเรียกว่า "สุวรรณภูมิ" ซึ่งชื่อนี้ได้เรียกกันมาพันกว่าปีแล้ว ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อใหม่อีก แบ่งเป็นสองตอนคือ ตอนปลายแหลมเรียกว่า "ตามาเซะ" ตอนกลางแหลมเรียกว่า "สะการามาเซิน" ต่อจากนั้นจึงเรียกว่า "แหลมมลายู" ๑

เดิมแหลมมลายูยังเป็นป่าอยู่ ไม่มีการตั้งบ้านเมือง มีแต่พวกชาวป่าชาวคอยอาศัยอยู่ประปราย มลายูมีชื่อเรียกว่าสะการามาเซิน คำว่าสะการาคือสาคร ได้แก่ทะเล ส่วนคำว่า มาเซินนั้นเป็นภาษามลายู แปลว่า เดิม รวมความแล้วแปลว่าทะเลเดิม ได้เปลี่ยนชื่อเป็นมลายูเมื่อพวกอินเดียกับพวกชวาได้อพยพมาอยู่ในดินแดนสะการามาเซิน

๑ พระยารัตนภักดิ์, เรื่องดินแดนไทยในแหลมทอง (พระนคร : โรงพิมพ์แสงสว่าง ๒๕๐๘), หน้า ๑.

และได้สมพันธกับพวกพื้นเมือง แล้วตั้งบ้านเรือนขึ้นเป็นหลักแหล่ง คำว่าสะการามาเซ็น จึงได้หายไปกลายเป็นมลายู ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า "การอพยพข้ามฟาก" ^๒

ปี พ.ศ. ๑๓๙๘ เมื่อมลายูยังไม่เป็นบ้านเป็นเมืองนั้น มีมนุษย์กึ่ง ๒ ชนิดที่เรียกกันว่า คนป่าไทยเราเรียกว่า พวกเงาะ ในเกาะสุมาตราและชวาเรียกว่า รากษส ในเกาะบาหลีและลอมบอกเรียกว่า ชัชชก ตามเกาะในอินเดียนอกเรียกว่าพวก ปาปวน บางเกาะเรียก นิโกร มนุษย์พวกนี้ไม่รู้จักรากดิกรรม ต่างคนต่างอยู่ หาผลไม้ในป่าเป็นอาหาร มีอาวุธ เช่นธนู หน้าไม้ พวกคนป่ากึ่ง ๒ ชนิดนี้มีอยู่ ๔ พวก ^๓

๑) พวกกะธาลี หรือกาลี พวกนี้รูปร่างใหญ่ ผิวดำ ผมหยิก ตาโปน มีฟันแหลมเหมือนฟันสุนัข อยู่บนป่าสูงตามยอดลำน้ำบนภูเขาสูง ๆ พวกนี้บางครั้ง บางฤดูยกกองกันลงมาตามป่าคำ และถึงริมทะเล เพื่อล่าสัตว์และมนุษย์ พวกนี้ดุร้ายมากที่สุด เรียกว่า "ยักษ์" ปัจจุบันสูญพันธุ์ไปหมดแล้ว

๒) พวกซาไกคำ หรือซาไก พวกนี้อาศัยอยู่ตามป่าคำ เช่นพวกคิง อาศัยลำน้ำเป็นที่พัก นอนกับพื้นดิน อาศัยไฟเป็นเครื่องอบอุ่น ย้ายที่อยู่ไปเรื่อย ๆ ได้ถือเอาอาหารในป่านั้นเป็นเกณฑ์ พวกนี้มีลักษณะผมหยิก ผิวดำ ตาโปน ขาว ริมฝีปากหนาและเป็นพวกที่ไม่ดุร้าย ปัจจุบันยังมีเหลืออยู่อีกเล็กน้อยที่อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา

๓) พวกซาไกบูเก็ด (ซาไกภูเขา) หรือเซมิง พวกนี้มีผิวค่อนข้างขาวทั้งหญิงและชาย ผมหยิกบ้างเล็กน้อย รูปร่างสูงโปร่ง นัยน์ตาชั้นเดียวคล้ายจีน ใจกล้าและเจาะจง เจาะหูแบบอินดู นิยมสักคำ ๆ เป็นคอกศรที่หน้าผาก สันจมูกและคิ้วอยู่รวมกัน

^๒ ประพันธ์ คูหามฤต, "ประวัติจังหวัดชายแดนภาคใต้" เอกสารวิชาการ กองประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครอง (อัคราเนา), หน้า ๑.

^๓ พระยารัตนภักดิ์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓-๑๔ และกรมศิลปากร, กระทรวงศึกษาธิการ, "ประวัติศาสตร์จังหวัดภาคใต้ นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สตูล" (ยะลา: โรงพิมพ์คุรุสมานาคาร, ๒๕๐๕), หน้า ๒.

เป็นหมู่ใหญ่ มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง รู้จักทำไร่เพาะปลูก มีอาวุธและกล้าหาญดีกว่าพวกที่ ๒

๔) พวกโอริงเลาค์ เป็นพวกชาวน้ำ อาศัยอยู่ตามเกาะและชายทะเล มีเรือเป็นพาหนะเรร่อนอยู่ไม่เป็นที ปัจจุบันอยู่ที่จังหวัดพังงาและจังหวัดภูเก็ต

การอพยพของคนไทยลงสู่ภาคใต้เข้าไปในแหลมมลายู เริ่มมาแต่พุทธศักราช ๕๐๐ เป็นลำดับมาตั้งแต่ไทยเดิมเป็นเอกราชตั้งอาณาจักรในเมืองจีน เรียกว่า "อาณาจักรไทยนครเมงราย" เมื่อ พ.ศ. ๒๒๑ ไทยถูกจีนรุกราน จึงไคร่ลงมาตั้งรัฐเป็นอาณาจักรไทยเสถียร หรือนานเจ้าในมณฑลกุยจิ๋ว กวางซี กวางตุ้ง และสุนหน่า คนไทยได้อพยพมาเรื่อย ๆ จนถึงสมัยสุโขทัย ๕

ตามที่ปรากฏในประวัติศาสตร์แหลมมลายู ซึ่งว่าควยเมืองปาหัง และหนังสือสะยะระห์มลายู ชาติไทยได้เข้ามาเป็นเจ้าของเมืองปาหังและมาตั้งเมืองปัตตานีเมื่อครั้งยังเป็นสะการามาเซิน ในหนังสือสะยะระห์มลายูว่า ไทยได้แผ่อำนาจลงมาปกคลุมแหลมมลายูทั้งหมด ตลอดจนจนถึงสุมาตราควย ๕

ในดินแดนแถบนี้ มีเรือพ่อค้าชาวฮินดู ชาวสุมาตรา ชาวจาม ชาวไทยสยาม และจีนไปมาค้าขายกันมา มีบางพวกและลงมาหาสินค้าป่า ทองคำ และดีบุก พ่อค้าอินเดียได้เริ่มเปิดการค้าขึ้น ณ ดุมน้ำเมอรบ็อก รัฐเคคาห์ และตามจุดอื่น ๆ ทางชายทะเลตะวันตก สำหรับชาวไทยสยามสมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมา ได้อพยพกรรตจากทางเหนือลงมาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินอยู่ทางใต้ที่เมืองเคคาห์ (ไทรบุรี) เมืองเประ เมืองซาดังงอ และที่แหลมสุไหงยง เชียง และที่เมืองกลันตัน รวมทั้งเมืองปัตตานี เป็นลำดับ รวมทั้ง

๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐.

๕ กรมศิลปากร, กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๔.

เมืองอื่น ๆ ควบ ๖

ก่อนหน้าที่ดินแดนนี้จะถูกรอบครองโดยไทย ประมาณ พ.ศ. ๑๓๐๐ มีอาณาจักรศรีวิชัยมีเมืองสำคัญอยู่ที่ปาเล็มบัง ในตะวันออกเฉียงใต้ของสุมาตรา มีอำนาจควบคุมทั้งสองฝั่งของช่องมาลักกา และส่วนใหญ่ของสุมาตราและชาวขึ้นมาจากเมืองในแหลมมลายูไปจนถึงเมืองไชยา อาณาจักรนี้เสื่อมอำนาจลงทางปลายแหลมมลายูเมื่อราว พ.ศ. ๑๕๓๓ โดยแคว้นโจฬมณฑลเข้ามาแทนที่ ในราว ๒๐ ปี ในระยะปี พ.ศ. ๑๕๘๓ - ๑๗๒๖ มีประเทศใหม่เกิดขึ้นรับช่วงอาณาจักรศรีวิชัย แต่อำนาจทางมลายูจีนเรียกว่าประเทศซันโพลี มีอำนาจปกครองตั้งแต่ทางใต้ขึ้นมาถึงนครศรีธรรมราช เมื่ออาณาจักรนี้เสื่อมลง อาณาจักรศรีวิชัยก็สามารถดำรงอำนาจในเกาะสุมาตรา แหลมมลายูซึ่งในตอนนี้เป็นคนไทยนับถือศาสนาพุทธ ปกครองอยู่ อาณาจักรศรีวิชัยหมดอำนาจลงเมื่ออาณาจักรมัชปาหิตมีอำนาจรุ่งเรืองขึ้น ใน พ.ศ. ๑๘๐๖ โดยอาณาจักรมัชปาหิตได้หมู่เกาะชาวอื่น ๆ แต่อาณาจักรศรีวิชัยยังมีอำนาจครอบครองตอนกลาง เกาะสุมาตราและตลอดแหลมมลายูถึงไชยา อาณาจักรมัชปาหิตเสื่อมอำนาจลงเมื่อ พ.ศ. ๒๐๒๑ เมื่ออาณาจักรศรีวิชัยและอาณาจักรมัชปาหิตเสื่อมอำนาจลง อาณาจักรมลากาก็มีบทบาทแข็งข้อทางมลายู แต่ก็ไม่ได้ครอบครองแหลมมลายูทั้งหมด เพราะอาณาจักรศรีวิชัยยังครองอำนาจอยู่ในกลาง เกาะสุมาตราและแหลมมลายู ในปี พ.ศ. ๑๖๒๖ - ๑๗๕๖ แหลมมลายูก็อยู่ในอำนาจพระยาศรีธรรมโศกราช ซึ่งครองนครศรีธรรมราชทั้งหมด ยกเว้นยะโฮร์ ^๗

^๖ กฤษณา สีนพานิช, ปัญหาสี่จังหวัดภาคใต้กับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซีย, รัฐศาสตร์นิเทศ ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๑๘ (พระนคร: วัชรินทร์การพิมพ์ ๒๕๑๘), หน้า ๓๕ และ ไสว กลันตกานนท์, วิวัฒนาการของมลายู (พระนคร: โรงพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ๒๕๐๘), หน้า ๔; พระยารัตนภักดิ์, เรื่องเคิม, หน้า ๒๐.

^๗ กฤษณา สีนพานิช, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๖ และ ไสว กลันตกานนท์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕.

เมื่ออาณาจักรสุโขทัยของไทยมีอำนาจ สมัยพ่อขุนรามคำแหง ใ้เข้าครอบครองแผ่นดินแหลมมลายูตั้งแต่ไชยา ลงไปถึงสิงคโปร์ เมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๐ ดังที่ปรากฏข้อความอยู่ในหลักศิลาจารึก หลักที่ ๑ ว่า

"...มีเมืองกว้างขวางหลาย ปราบเบื่องตะวันออก รอคสระหลวง สองแควคูนายสคาเทาฝั่งของ ถึงเวียงจันทร์เวียงคำเป็นที่แล้ว เบื่องหัวนอนรอกคนที่พระนาง แพรก สุพรรณภูมิ ราชบุรี เพชรบุรี ศรีธรรมราช ฝั่งทะเลสมุทรเป็นที่แล้ว เบื่องตะวันตก รอกเมือง ฉอดุ เมือง...หงสาวดี สมุทรหาเป็นแดน เบื่องตีนนอนรอกเมือง แพร เมืองน่าน เมือง...เมืองพลัว พนฝั่งของเมืองขวาเป็นที่แล้ว ปลุกเลี้ยงฝูงลูกบาน ลูกเมืองขึ้นชอบควยธรรมทุกคน..."

โดยในสมัยนั้น พื้นที่ของจังหวัดเหล่านี้ รวมเรียกกันว่าเมืองตานี เป็นเมืองที่มีเจ้าเมืองอย่างหัวเมืองเอกเมืองหนึ่ง ในราชอาณาจักรไทย ซึ่งในสมัยนั้นประชาชนพื้นเมืองของเมืองตานี และเจ้าเมืองตานี ล้วนแต่เป็นชนชาติไทย และนับถือพุทธศาสนาอย่างเกี่ยวกันทั่วทั้งบริเวณ

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี สมัยพระเจ้ารามาธิบดีที่ ๑ ก็ปรากฏว่าอำนาจของไทยไ้แผ่ไปถึงสิงคโปร์และมลายา เมื่อเสียกรุงศรีครั้งสุดท้ายในปี ๒๓๑๐ แล้วผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราช เมืองไทรบุรี และเมืองปัตตานีต่างก็ตั้งตนเป็นอิสระ ทั้งนี้

กฤษณา สินพานิช, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗ และ ประพันธ์ คุหามุกต์, เรื่องเดิม, หน้า ๘.

กองประสานราชการ, กรมมหาดไทย, สภาพสังคมจังหวัดภาคใต้ (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น ๒๕๐๕), หน้า ๘.

เพราะเมืองที่อยู่ทางไกลมักจะยอมรับนับถืออำนาจของพระมหากษัตริย์แต่เพียง เผิน ๆ เท่านั้น เมื่อใดมีโอกาสเจ้าเมืองเหล่านั้นก็มักจะกบฏต่อรัฐบาลกลางทันที^{๑๐} สมเด็จพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรี เสด็จยกทัพหลวงไปปราบปรามหัวเมืองบักขี้ไต้ ได้แต่เมืองนครศรีธรรมราช ต่อมาได้มีรับสั่งให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาท เสด็จยกทัพหลวงไปทางบักขี้ไต้ ตีได้เมืองปัตตานี เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๕ และได้เป็นใหญ่ กระบอที่เรียกชื่อว่า "พระยาตานี" มาไว้ ณ กรุงเทพฯ คอย ส่วนเมืองไทรบุรีและเมืองตรังกานูยอมอ่อนน้อมโดยดี^{๑๑}

ในสมัยก่อนนั้น ชาวไทยมลายูที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในแหลมมลายูนั้น นับถือศาสนาพราหมณ์อยู่ประมาณหนึ่งศตวรรษ ราว พ.ศ. ๙๖๐ ชนชาติฮินดูพร้อมด้วยชาวเมืองก็มีระไคน้ำพุทธศาสนาเข้าไปเผยแพร่ในเกาะสุมาตรา พลเมืองเริ่มนับถือศาสนาพุทธตั้งแต่นั้นมา พ.ศ. ๑๓๐๐ กษัตริย์ซึ่งครองกรุงศรีวิชัย มีอำนาจแผ่อาณาเขตเข้ามาถึงแหลมมลายู จนถึงอำเภอไชยา ไคน้ำพระพุทธศาสนาเข้ามาสั่งสอนในแหลมมลายู และสร้างสิ่งก่อสร้างทางพุทธศาสนาปรากฏอยู่หลายแห่ง คนในแหลมมลายูจึงเริ่มนับถือศาสนาพุทธเป็นนิกแผนกว้างขวางตั้งแต่นั้นมา^{๑๒}

ในราว พ.ศ. ๑๔๕๒ สมัยพระเจ้าบรมศรีธรรมสร้างเมืองมลลกา ชาวมลายูเริ่มเปลี่ยนจากศาสนาพุทธมานับถือศาสนาอิสลาม ก็เนื่องจากเหตุจูงใจให้เลื่อมใสจาก

^{๑๐} Arsa Meksawan, The Role of the Provincial Governor in Thailand (Doctoral dissertation, Department of Government, Indiana University, 1961), p. 101 Reproduced by the Institute of Public Administration) Thammasat University.

^{๑๑} กรมศิลปากร, กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๘.

^{๑๒} กฤษณา สินพานิช, เรื่องเดิม, หน้า ๓๕.

ผู้เผยแพรศาสนาอิสลาม คือเมื่อ พ.ศ. ๑๕๒๐ ชาและเจ้าเมืองปาไสจากเกาะสุมาตรา ไท้นำศาสนาอิสลามเข้าไปเผยแพรในแหลมมลายูตอนใต้ ซึ่งโคศลในเมืองมลากา ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๑๕๕๐ โคมีคณะประกาศศาสนาชาวอาหรับมาประกาศศาสนาในแหลมมลายูด้วยการใช้อ่านาจอใช้เครื่องล่อ ชาวเมืองในแหลมมลายูตอนใต้จึงพากันละทิ้งพุทธศาสนา เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามในราว พ.ศ. ๑๕๕๒ ส่วนการเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามในพื้นที่เมืองตานีนี้ คงเริ่มขึ้นภายหลังพุทธศักราช ๑๕๖๗ หรือราว ๕๐๐ ปีเศษมานี้ คือเมื่อการเผยแพรศาสนาอิสลามได้ดำเนินเป็นทางการกันแล้ว โดยปกุภาศิริมาลาหรือสุลต่านอาหมัดสะห์ เจ้าเมืองมะสกา ผู้เลื่อมใสในศาสนาอิสลามและได้เข้ารับนับถือศาสนาเป็นผู้สนับสนุน เมื่อชาวไทยในเมืองตานีผู้อนแอมบางเหล่าได้ยอมละจากพระรัตนไตรหันเข้ามานอบนอมต่อพระอาหลา การเข้ารับนับถือศาสนาอิสลามจึงมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกที ^{๑๓}

วิธีการเผยแพรศาสนาอิสลามที่ได้ผลมากที่สุดคือ การใช้เครื่องล่อ โดยในสมัยนั้นพวกประกาศศาสนาอาหรับได้รับการต้อนรับให้เกียรติเข้าใกล้ซีกในราชสำนักของเจ้าเมืองมลากา จึงได้แก่งานกับพวกเจ้าหญิงมลากา มีบุตรออกมาก็มีศักดิ์เป็นเจ้า ได้รับการยกย่อง เลื่อมใส ในที่สุดพวกเชื้อสายของพวกประเทศศาสนาก็ได้เป็นเจ้าเมืองมลากาต่อ ๆ กันมา อิสลามจึงแพร่หลายมากขึ้น ในตอนนั้นมลากาได้กลายเป็นศูนย์กลางของศาสนาอิสลาม และมีส่วนทำให้ชาวแปลงศาสนาเป็นอิสลามไปด้วย ^{๑๔}

การเลื่อมอ่านาจอเห็นอกินแคนแหลมมลายูของไทยในบรรดาเมืองต่าง ๆ ในแหลมมลายูตอนใต้ ตั้งแต่สิงคโปร์ขึ้นมา ตลอดถึง เมืองกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะลิสญญียัต ถูกซื้อขาย ให้เขาไปและถูกโอนก้วยความจำใจตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๕๓ - พ.ศ. ๒๔๕๑ คือ

^{๑๓} กองประสานราชการ, กรมมหาดไทย โบราณวัตถุสถานทางพุทธศาสนาในสี่จังหวัดภาคใต้, (พระนคร : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น ๒๕๐๕), หน้า ๗.

^{๑๔} พระยารัตนภักดี, เรื่องเดิม, หน้า ๒๒ - ๒๓.

๑) เมืองมดากา ในสมัยพระเจ้าปรเมศวรซึ่งมาจากสุมาตรา ใ้ตกไป
เป็นของโปรตุเกส เมื่อ พ.ศ. ๒๐๕๔ ต่อมา พ.ศ. ๒๑๘๔ - ๒๑๘๘ กองทัพเรือ
ฮอลันดาแย่งเมืองมดากามาจากโปรตุเกส และยึดครองอยู่จนถึง ๒๓๖๓ จึงตกมาเป็น
ของอังกฤษ

๒) เกาะสิงคโปร์ สุลต่านซูเซนโมหมัคซาค์ ไ้ยกเกาะสิงคโปร์และเกาะ
ใกล้เคียงต่าง ๆ ให้แก่อังกฤษ สัญญาลงวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๓๖๓

๓) เมืองยโฮร์ อังกฤษไ้ออกอุบายเอาเมืองยะโฮร์ไปเป็นเมืองขึ้นของตน
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๒๖

๔) รัฐบาลหัง เสียแก่อังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ โดยอังกฤษออกอุบาย
บังคับให้สุลต่านทำสัญญาให้อังกฤษจัดการปกครอง

๕) รัฐเปรักและรัฐซาดังอ ตกเป็นของอังกฤษ ในปี พ.ศ. ๒๓๖๘ โดย
อังกฤษส่งทหารเข้าไปในสองรัฐนี้ เพื่อขับไล่อพยพที่เข้าไปใกล้เกลี้ยรับข้อ
พิพาทสุลต่านเปรักกับสุลต่านซาดังอในเรื่อง เขตแดน เมื่อไทยถอนจากรัฐทั้งสองนี้แล้ว
อังกฤษก็ยังไม่ยอมถอนทหารออกไป โดยอ้างว่าเอาไว้มอบพวกจีนที่ทำเหมืองแร่ที่จะ
ก่อกองจรจาด

๖) รัฐนักริชาปีตัน เมื่อราว พ.ศ. ๒๔๒๐ เจ้าผู้ครองเมืองแตกความสามัคคี
วิวาทกันเอง อังกฤษจึงไ้ส่งทหารและเรลิกেন্টเข้าไปใกล้เกลี้ย ต่อมาอังกฤษไ้
เปลี่ยนชื่อไ้จากแคว้นเซเรมูเบมบา หรือบันนังการ์เบา มาเป็นนักริชาปีตัน

๗) รัฐไทรบุรี (เกกาห์) รัฐเปอลิส รัฐกัตตัน และรัฐรังกานู รัฐบาลไทย
ไ้ทำสัญญากับรัฐบาลอังกฤษไอนคินแคนเหล่านี้ให้เป็นของอังกฤษด้วยความจำใจตาม
สัญญา ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๑

๘) เกาะหมากหรือเกาะปีนัง สุลต่านไทรบุรีให้อังกฤษเข้าไป โดยคิดค่าเช่า
ปีละ ๖,๐๐๐ เหรียญ และอังกฤษไ้เข้าจัดการปกครองและทำพิธีชักธงประกาศตัวเป็น
รัฐนิคมของอังกฤษในวันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๓๖๔

อังกฤษได้จัดการปกครองหัวเมืองเหล่านี้เป็นเมืองขึ้น มีข้าหลวงกำกับราชการ
ต่อมาอังกฤษจึงได้ให้เอกราชแก่มลายู แต่อยู่ในความปกครองของอังกฤษในเครือจักรภพ
เมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ แต่เมืองปีนัง สิงคโปร์ และมลากามีได้รวมกับ
สหพันธรัฐมลายู ๑๕

สำหรับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่จังหวัด
ปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดสตูล จะได้แยกกล่าวถึงเป็น ๒ ตอน
คือตอนแรกกล่าวถึงจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ตอนสองกล่าวถึงจังหวัดสตูล

๑.๑ จังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส

การที่กล่าวถึงความเป็นมาของทั้ง ๓ จังหวัดนี้พร้อมกันก็เนื่องมาจากมี
ที่มาเดียวกัน ต่อมาในภายหลังจึงได้แยกออกเป็น ๓ จังหวัด เมื่อมีการประกาศใช้
พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖

ปัตตานีเป็นเมืองใหญ่ที่เคยรุ่งเรืองมาแต่โบราณกาล แต่ไม่มีหลักฐานที่เป็น
เอกสารบันทึกเรื่องราวพอที่จะเชื่อถือได้ นอกจากจะค้นประวัติได้จากจดหมายเหตุของ
พวกพ่อค้าชาวยุโรปบาง ชาวจีนบางที่แดนเรือเซามาค้าขาย แล้วจดหมายเหตุบันทึกไว้
เรื่องการสร้างเมืองปัตตานีจึงเป็นแบบนิยายหรือตำนานที่เล่าสืบต่อกันมา ในหนังสือ

History of Kedah โดย G.M.Khan ได้กล่าวถึงประวัติการสร้างเมือง
ปัตตานีไว้ดังนี้ คือ ๑๖

ธิดาของมะโรง มหาราชโคตรทรงประทับบนหลังช้างเผือก เสด็จขึ้นไปทาง
ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ไค้ขามเซตป่าไปถึงริมแม่น้ำแห่งหนึ่ง แล้วจึงตั้งค่ายลง

๑๕ พระยารัตนภักดี, เรื่องเดิม, หน้า ๒๔ - ๓๑.

๑๖ กรมศิลปากร, กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๕.

แล้วต่อมาก็ไ้รวบรวมประชาชนที่กระจัดกระจายกันอยู่ตามที่ต่าง ๆ ในดินแดนที่ยังไม่
ขึ้นแก่ผู้ใดนี้เข้าไว้ด้วยกัน และตั้งชื่อดินแดนนี้ว่า "ปัตตานี" ซึ่งหมายความถึง "สตรี
ผู้มีเกียรติคุณ" เมื่อนำโกลที่พระองค์ทรงตั้งค่ายพักไพร่พลอยู่นั้น ก็ได้ชื่อว่า "ตานี"

จากที่สันนิษฐานกันนั้น เมืองปัตตานีเป็นเมืองเก่าเมืองหนึ่งในแหลมมลายู
สร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. ๑๔๐๐ - ๑๔๗๔ เป็นเมืองขึ้นราชธานีของเมืองนครศรีธรรมราช
และเป็นเมืองเอกของราชอาณาจักรไทยตลอดมา ^{๑๗} เดิมไม่ปรากฏว่าเมืองปัตตานี
เป็นของไทยตั้งแต่เมื่อใด แต่ตามหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง แสดงว่าในสมัย
กรุงสุโขทัย เมืองปัตตานีก็อยู่ในอาณาเขตของไทยแล้ว จนกระทั่งกรุงศรีอยุธยาแตก
เสียกรุงครั้งสุดท้าย พ.ศ. ๒๓๑๐ เมืองปัตตานีก็กระด้างกระเดื่องแข็งเมือง ตั้งตัว
เป็นอิสระเช่นเดียวกับเมืองใหญ่ ๆ อื่น ๆ ในภาคใต้ เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินทรง
กู้ชาติและปราบปรามบรรดาหัวเมืองที่ตั้งตัวเป็นก๊กเป็นเหล่าให้กลับมายุอยู่ในแผ่นดิน
ไทยตามเดิมแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๓๑๒ พระองค์ได้ยกกองทัพไปปราบเมืองนคร
ศรีธรรมราช สงขลาและปัตลุง เจ้าเมืองทั้งสามได้พากันหลบหนีมาพึ่งสุลต่านมะหาหมัด
เจ้าเมืองปัตตานี กองทัพไทยให้เจ้าเมืองปัตตานีส่งตัวเจ้าเมืองทั้ง ๓ ให้ ก็ยินยอมแต่
โดยดี เมืองปัตตานีจึงกลับมาขึ้นกับไทยดังเดิม ต่อมาก็แข็งเมืองอีก แต่สมเด็จพระ
เจ้าตากสินก็ไม่ได้ทรงให้กองทัพลงไปปราบปรามจนตลอดรัชกาล ^{๑๘}

ครั้นต่อมา พ.ศ. ๒๓๒๔ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก แห่ง
กรุงรัตนโกสินทร์ จึงโปรดเกล้าให้กรมพระราชวังบวรมหาสุรสิงหนาทยกกองทัพมา
ปราบปรามจนสำเร็จ ต่อมาพระองค์ทรงดำริว่า เมืองปัตตานีมีอาณาเขตกว้างขวาง

^{๑๗} จังหวัดปัตตานี, บรรยายสรุปราชการจังหวัดปัตตานี พ.ศ. ๒๕๑๘.

ปกครองไม่ทั่วถึง จึงโปรดเกล้าฯ ให้แบ่งอาณาเขตเมืองปัตตานีออกเป็น ๗ เมือง คือ เมืองปัตตานี เมืองหนองจิก เมืองยะลอ เมืองรามันห์ เมืองระแงะ เมืองสายบุรีและเมืองยะหริ่ง มีเจ้าเมืองเป็นผู้มีอำนาจในการปกครองทั้งที่ไกล่เกลี่ยมาบ้างแล้วในบพที่ ๑

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ แฉกดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไค้ทรงยกเลิกการปกครองแบบเก่า โปรดเกล้าฯ ให้ไซซอบังคับสำหรับการปกครองบริเวณ ๗ หัวเมือง เป็นการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๔๔ (ร.ศ. ๑๒๐)

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๕ (ร.ศ. ๑๒๕) ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งมณฑลปัตตานี โดยให้ยุบรวมทั้ง ๗ หัวเมือง เป็น ๔ เมืองคือ

๑. รวมเมืองหนองจิก ยะหริ่ง ปัตตานีขึ้นเป็นเมืองปัตตานี
๒. รวมเมืองรามันห์ ยะลาขึ้นเป็นเมืองยะลา
๓. เมืองสายบุรี คงเป็นเมืองสายบุรี (ภายหลังยุบเป็นตำบลตะลุงัน อำเภอสายบุรี)
๔. เมืองระแงะยังคงเป็นเมืองระแงะ (ภายหลังรวมทั้งเป็นจังหวัดนราธิวาส)

เมืองระแงะนั้นไค้ขยายที่ว่าการเมืองไปตั้งอยู่ที่อำเภอบางนรา และยกฐานะอำเภอบางนราขึ้นเป็นเมืองนรา ส่วนเมืองระแงะเดิมก็ให้เป็นอำเภอ และให้ขึ้นต่อเมืองนรา นอกนั้นยังมีอำเภอสุไหงปาตี อำเภอโต๊ะโม๊ะ อำเภอบางนรา อำเภอยิงอ อำเภอตากใบ มารวม ๖ อำเภอ

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ไค้มีประกาศเปลี่ยนชื่อเมืองบางนราเป็นเมืองนราธิวาส โดยทรงดำริเห็นว่า บางนรานั้นเป็นชื่อตำบลบ้าน สมควรจะมีชื่อเมืองไว้ให้เป็นหลักฐาน

ต่อไป- จักรพรรดิโปรตุเกสโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อเมืองบางนราเป็นเมืองนราธิวาสตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๕ เป็นต้นมา ๑๙

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้มีประกาศยุบรวมท้องที่บางมณฑล และบางจังหวัด เพราะมณฑลและจังหวัดตามที่แบ่งเขตไว้แต่เดิมนั้น เวลานั้นการคมนาคมสะดวกขึ้นมาก พอที่จะรวบรวมการปกครองบังคับบัญชาได้กว้างขวางยิ่งขึ้นกว่าเดิม จึงเป็นการสมควรที่จะยุบรวมมณฑลและจังหวัดเพื่อประหยัดรายจ่ายแผ่นดิน จักรพรรดิโปรตุเกสโปรดเกล้าฯ ให้ยุบมณฑล ๔ มณฑล จังหวัด ๕ จังหวัด เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๔ มณฑลปัตตานีได้ถูกยุบเลิกด้วย โดยให้รวมจังหวัดต่าง ๆ ของมณฑลปัตตานีเข้าไว้ในการปกครองของมณฑลนครศรีธรรมราช ๒๐

ส่วนจังหวัดที่ประกาศยุบเลิก มีจังหวัดสายบุรี จังหวัดหนึ่งด้วย ได้รวมท้องที่เข้าไว้ในการปกครองของจังหวัดปัตตานี เว้นแต่ท้องที่อำเภอบาเจาะ ให้ยกเลิกขึ้นไปอยู่ในการปกครองของจังหวัดนราธิวาส

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งได้จัดระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม คือราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาคและราชการบริหารส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัตินี้ไม่มีราชการส่วนภูมิภาคเป็นมณฑล จึงถือได้ว่ายุบเลิกมณฑลทั่วราชอาณาจักร

๑๙ นราธิวาส, เรื่องเดิม, หน้า ๔.

๒๐ ที่ระลึกในพิธียกขบวนเรือรบหลวงพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว จังหวัดยะลา, ยะลาสาส์นฉบับพิเศษ ๑๔ กันยายน ๒๕๑๘, (ยะลา : โรงพิมพ์เสริมการพิมพ์ ๒๕๑๘), หน้า ๒๒.

ดังนั้น จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลาและจังหวัดนราธิวาสจึงต่างก็เป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยมาจนทุกวันนี้

๑.๒ จังหวัดสตูล

จังหวัดสตูลนี้แต่เดิมไม่ได้มีฐานะเป็นเมือง เป็นแต่เพียงท้องที่ซึ่งรวมอยู่ในเมืองไทรบุรีของไทย ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์

เจ้าเมืองไทรบุรี ในระยะที่อยู่ในปกครองของรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มักจะก่อให้เกิดความวุ่นวายอยู่เสมอ ถ้าไม่ใช่เกิดการทะเลาะวิวาทกันเอง เนื่องจากการขัดผลประโยชน์กัน หรือไม่ก็ติดคอกกับข้าศึกคือรายต่อไทย จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๓๘๑ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ได้เกิดความยุ่งยากขึ้นอีกในเมืองไทรบุรี โดยคนญมหมะหมักสหัส ตนกงัดกุดละ ซึ่งเป็นหลานเจ้าพระยาไทรบุรี ได้คบคิดกับพวกยกมาตีไทรบุรี และหัวเมืองอื่น ๆ ด้วย ในขณะเดียวกันก็ได้แต่งคนให้ไปเกลี้ยกล่อมพวก ๗ หัวเมืองให้ทำการกำเริบแข็งเมืองด้วย เมื่อความทราบถึงทางกรุงเทพฯ รัชกาลที่ ๓ จึงโปรดให้ญวาราชการ เมืองทางบักขีได้รับกลับไปรักษาเมืองของตน และปราบปราม และยังโปรดเกล้าฯ ให้พระยาศรีพิพัฒน์รัตนโกษา (ทัต) ยกกองทัพเมืองหลวงออกไปช่วยเหลือ

เมื่อเจ้าพระยาณรงค์ศรีธรรมราชกลับถึงเมืองนครแล้ว ได้ให้พระยาอภัยธิเบศร์ (แสง) พระยาไทรบุรี กับพระยาเสนาอนุชิต (บุษ) ปลัดเมืองไทรบุรีและพระวิจิตรสรไกรยกกลงไปตีเมืองไทรบุรีกันได้ในปี พ.ศ. ๒๓๘๑

พระยาศรีพิพัฒน์โกษาพิจารณาเห็นว่า พระยาไทรบุรีและพระเสนาอนุชิตเป็นคนไทย ถ้าจะอยู่รักษาเมืองไทรบุรีต่อไปก็จะเกิดความยุ่งยากอีกจากบุตรหลานของเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแวงรัน) ดังนั้น ในปี พ.ศ. ๒๓๘๒ จึงได้จัดแบ่งแยกแขวงอำเภอเมืองไทรบุรี ออกเป็น ๔ เมืองคือ

๑. เมืองอุบ่งป่าซู่ ให้คนภูอาสันเป็นเจ้าเมือง
๒. เมืองปดิส ให้เสศอุเชนเป็นเจ้าเมือง
๓. เมืองสตุล ให้คนภูมัจจาเก็บเป็นเจ้าเมือง
๔. เมืองไทรบุรี ให้คนภูอาหุมเป็นเจ้าเมือง

เจ้าเมืองเหล่านี้เป็นเจ้านายเก่าที่ใกล้ชิดและจงรักภักดีต่อประเทศไทยทั้ง
๔ เมืองนี้ขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราช ส่วนเมืองสตุลนั้น คนภูมัจจาเก็บรับตำแหน่ง
เจ้าเมืองนานถึง ๓๗ ปี จึงได้รับพระราชทานตำแหน่ง เป็นพระยาสมันตรัฐบุรินทร์
มหินทรายนุวัตร ศรีสตุล ราชางวาง

ในปี พ.ศ. ๒๔๐๒ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๔ เจ้าเมืองอุบ่งป่าซู่ถึงแก่กรรม เจ้าเมืองไทรบุรีกราบบังคมทูลขอให้เมือง
อุบ่งป่าซู่เข้าร่วมกับเมืองไทรบุรีตามเดิม จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตามที่ประสงค์ ต่อมา
ในปี พ.ศ. ๒๔๑๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ โปรดเกล้าฯ
พระราชทานบรรดาศักดิ์เจ้าเมืองไทรบุรี เป็นเจ้าพระยาไทรบุรี ยกเมืองไทรบุรีออก
จากเมืองนครศรีธรรมราช มาขึ้นแก่กรุงเทพฯ ^{๒๑}

ในปี พ.ศ. ๒๔๔๐ รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการ
ปกครองบ้านเมืองไทยเสียใหม่ ตามแบบอารยประเทศทั้งหลาย จึงมีพระบรมราชโองการ
ให้ใช้พระราชบัญญัติปกครองหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๖ และได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
จัดตั้งมณฑลไทรบุรีขึ้นในปีนั้น โดยรวมเมืองไทรบุรี เมืองปดิส และเมืองสตุลเข้าเป็น
มณฑลเทศาภิบาล โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาฤทธิสงครามภักดิ์ เจ้าพระยาไทรบุรี
(อับดุลฮามิด) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลไทรบุรี

^{๒๑} กรมศิลปากร, กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๖๔ - ๗๗.

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๑ ในตอนปลายรัชสมัยรัชกาลที่ ๕ รัฐบาลไทยได้ถูกบีบคั้นในทางการเมืองบางประการ ทำให้รัฐบาลไทยต้องทำสัญญายอมยกดินแดนรัฐกัตตัน ตรังกานู รวมทั้งพื้นที่ในมณฑลไทรบุรีบางส่วน คือเมืองไทรบุรีและปิลิไ้ รัฐบาลอังกฤษเป็นผู้ปกครอง ตามสัญญาลงวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ จังหวัดสตูลจึงยังคงเหลืออยู่เพียงจังหวัดเดียว ทางราชการไทยจึงประกาศให้เมืองสตูลเป็นเมืองจัตวารวมอยู่ในมณฑลภูเก็ต ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๕๒ ภูเก็ตมาอยู่ในบังคับบัญชาของมณฑลนครศรีธรรมราช จนกระทั่งรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๖ ซึ่งเปลี่ยนหลักการแบ่งเขตการปกครองใหม่ โดยถือเขตจังหวัดเป็นเขตปกครองใหม่ในส่วนภูมิภาค ดังนั้น จังหวัดสตูลจึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่เกิดขึ้นตรงกลางมาตราพบเท่าทุกวันนี้ ^{๒๒}

^{๒๒} กองประสานราชการ, กระทรวงมหาดไทย เรื่องของจังหวัดสตูล ที่มาของคำว่า "สี่จังหวัดภาคใต้" เอกสารอันฉบับที่ ๘ (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ๒๕๐๕), หน้า ๖ - ๑๐.

๒. สภาพทางภูมิศาสตร์

จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ทั้ง ๓ จังหวัดนี้เป็นปึกแผ่นดินผืนเดียวกัน แม่น้ำและภูเขาที่มีอยู่มีผลเกี่ยวโยงทั้ง ๓ จังหวัด ฉะนั้น จึงมีสภาพทางภูมิศาสตร์เกี่ยวเนื่องกัน ส่วนจังหวัดสตูลนั้นไม่ได้ติดต่อกับ ๓ จังหวัดนี้ อยู่ห่างออกไป โดยมีจังหวัดสงขลาคั่นอยู่

๒.๑ จังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานีตั้งอยู่ชายทะเลติดกับอ่าวไทย มีฝั่งทะเลยาวประมาณ ๑๑๖.๕๐ กม. มีอาณาเขตติดต่อกับ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอเทพา จังหวัดสงขลาและอ่าวไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับเขตจังหวัดนราธิวาส ในเขตท้องที่อำเภอบาเจาะ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับทะเลหลวงและอ่าวไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับเขตจังหวัดยะลา ในเขตท้องที่อำเภอเมืองยะลาและเขตอำเภอเมืองยะลา และจังหวัดสงขลา

มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ ๒,๐๑๓,๑๕๔ ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นที่ราบในลุ่มแม่น้ำใหญ่สองสาย คือ แม่น้ำปัตตานี และแม่น้ำสายบุรี ซึ่งมีต้นน้ำอยู่ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลาและอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส พื้นที่ทางทิศตะวันตกเป็นภูเขาติดกับเทือกเขาสันกาลาศีรี นอกนั้นก็เป็นที่เนินเขาเตี้ย ๆ และป่าไม้ ^{๒๓}

๒.๒ จังหวัดยะลา

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดชายแดนใต้สุดของ ประเทศไทย และเป็นจังหวัดที่มีเนื้อที่มากที่สุดในหมู่ ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ มีเนื้อที่ถึง ๔,๗๑๖ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๕๔๗,๕๐๐ ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

^{๒๓}ปัตตานี, เรื่องเดิม, หน้า ๑๒ และ นายประกาศ ศิริรัตน์, ภูมิศาสตร์ ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ (อักส์เนา) หน้า ๑.

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานีในเขตท้องที่อำเภอยะรังและ
อำเภอโคกโพธิ์
- ทิศใต้ ติดต่อกับรัฐเปรักและรัฐไทรบุรีของมาเลเซีย
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดนราธิวาส ในเขตท้องที่อำเภอเรือเสาะ
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสงขลา และรัฐไทรบุรี ประเทศมาเลเซีย

สภาพทางตอนใต้และตะวันตก เป็นที่ราบสูงมีป่าทึบ มีฝนตกเกือบตลอดปี ตามแนว
พรมแดนระหว่างประเทศไทย-มาเลเซีย เป็นเทือกเขาสูงติดต่อกันเกือบตลอด ทางตอนเหนือ
และตะวันออกเป็นที่ราบ ฝนตกชุก หนาวร้อนชื้นน้ำท่วมเสียหายเกือบทุกปี ประมาณน้ำฝนถึง
๑๕๕๑ มม. ภูเขาที่สำคัญมีภูเขาสันปันน้ำ นอกนั้นเป็นภูเขาเล็ก ๆ มีแม่น้ำลำคลองสำคัญ
หลายสาย สายที่สำคัญที่สุด คือ แม่น้ำปัตตานี ต้นน้ำมาจากป่าไม้และภูเขาในเขตอำเภอ
บันนังสตา จังหวัดยะลา ไหลลงอ่าวไทยที่จังหวัดปัตตานี การที่มีฝนตกอุดมสมบูรณ์ตลอดทั้ง
ปี ทำให้พื้นดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การกสิกรรมมาก ๒๔

๒.๓ จังหวัดนราธิวาส

จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดภาคใต้ที่อยู่ชายแดนและตั้งอยู่บนฝั่งทะเลทางคานตะวันออก
ของแหลมมลายูตอนใต้สุดของประเทศไทย มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๘,๒๒๓ ตารางกิโลเมตร
มีอาณาเขตดังนี้ คือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตจังหวัดปัตตานี ในเขตท้องที่อำเภอสายบุรี และอ่าวไทย
- ทิศใต้ ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ในเขตท้องที่รัฐกลันตันและเปรัก
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับทะเลหลวง (อ่าวไทย) และแม่น้ำสุโหงโกลก ซึ่งกั้น
พรมแดนไทยมาเลเซีย
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตจังหวัดยะลา ในเขตท้องที่อำเภอรามันห์และอำเภอบันนังสตา

๒๔ ยะลาสาส์นฉบับพิเศษ, เรื่องเดิม, หน้า ๒๓ และ นายประกาศ ศิริวัฒน์, เรื่องเดิม,

สภาพภูมิประเทศเป็นป่า และภูเขาสั้นในพื้นที่อำเภอเวียง อำเภอระแงะคอนบนและ
อำเภอเรือเสาะตอนกลาง เป็นที่ราบเชิงเขามีภูเขาเป็นหย่อม ๆ ในพื้นที่อำเภอบาเจาะ
อำเภอเมือง อำเภอระแงะ อำเภอสุโขทัย นอกจากนี้เป็นที่ราบต่ำลงสู่ทะเล แม่น้ำที่
สำคัญมีหลายสายคือ แม่น้ำสายบุรี แม่น้ำยางนราและแม่น้ำสุโขทัย โภ-ลก ๒๕

๒.๔ จังหวัดสตูล

จังหวัดสตูลอยู่ริมฝั่งมหาสมุทรอินเดีย ใต้สุดของประเทศไทยคั่นตะวันตก มีเนื้อ
ที่ประมาณ ๒,๖๖๕ ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง และอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
ทิศใต้	ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ในเขตท้องที่รัฐเปลิส ไทรบุรีและช่องแคบมะละกา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสงขลาในอำเภอรัตภูมิและสะเดา และรัฐเปลิสของมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับช่องแคบมะละกา อันเป็นส่วนหนึ่งของทะเลที่ติดต่อกับมาจากทะเลอันดามัน และมหาสมุทรอินเดีย

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไป ทางตะวันออก และทางตอนเหนือเต็มไปด้วยภูเขา
ใหญ่ ๆ ป่าดง ห้วย ลำธาร และคลอง ตอนใกล้ชายทะเลมีภูเขาเตี้ย ๆ และเนินสูงดินดี
เหมาะแก่การกสิกรรม ส่วนบริเวณชายทะเลเป็นที่ราบป่าชายเลน ชายฝั่งยาวประมาณ
๕๐๐ กิโลเมตร มีเกาะใหญ่น้อยประมาณ ๑๐๑ เกาะ มีคนอาศัยอยู่เพียง ๑๑ เกาะ ที่สำคัญ
คือเกาะตะรุเตา เกาะอาดัง เกาะวารี เกาะสาหร่ายและเกาะยาว จังหวัดสตูลไม่มี

๒๕
นราธิวาส, เอกสารประกอบบรรยายสรุป ๒๕๑๕ (อักษรนำ) หน้า ๑
และ นายประกาศ ศิริรัตน์, เรื่องเดิม, หน้า ๔.

แม่น้ำ มีแค่คลอง ส่วนมากเป็นคลองที่เค็มเพราะน้ำทะเลขึ้นถึง ที่สำคัญมี คลองมาบึง
คลองละงู มีบึงที่สำคัญ ๑ แห่ง คือ ทะเลบัน อยู่ในเขตอำเภอเมือง ภูเขาที่สำคัญคือ
ภูเขาจีน เขาวังจุหนุ เขาวังอาเริน เขาโครและเขากระ (พระ) จังหวัดสตูลมีฝนตก
ชุกเกือบตลอดปี ^{๒๖}

จากสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อของจังหวัดชายแดนทั้ง ๔ นั้น มีจังหวัด
ปัตตานีจังหวัดเดียวที่ไม่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ส่วนจังหวัดยะลา จังหวัด
นราธิวาส และจังหวัดสตูล ต่างก็มีพรมแดนติดต่อกับมาเลเซีย แม้ว่า ทางค่านนราธิวาส
จะมีแม่น้ำ สู่หิงโก-ลค เป็นเขตแดนกันระหว่างไทยกับมาเลเซียก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคอะไร
ที่ขัดขวางการสัญจรไปมาหาสู่กันแต่อย่างใด สามารถติดต่อกันได้โดยสะดวก และในบาง
กรณีอาจจะสะดวกยิ่งกว่าการติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ในประเทศไทยเสียอีก

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นสิ่งธรรมดาที่ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะมีชนบประเพณี
และวัฒนธรรมอย่างเดียวกับมาเลเซีย ไม่ว่าจะเป็นในด้านการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน การ
นับถือศาสนาอิสลาม และอื่น ๆ ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีชนบประเพณีและ
วัฒนธรรมแบบไทย ใช้ภาษาไทยและนับถือศาสนาพุทธ ประกอบกับความเป็นมาทาง
ประวัติศาสตร์ด้วยแล้ว ทำให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยมีความรู้สึกเป็นชาว
มลายูมากกว่าเป็นคนไทย เป็นความรู้สึกที่ฝังแน่นยากต่อการเปลี่ยนแปลง

ยิ่งกว่านั้น การที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ซึ่ง
มีความเจริญกว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้เกือบทุกด้าน ทำให้เราเสียเปรียบทางประเทศ
มาเลเซียในเชิงที่จะทำให้เกิดความเปรียบเทียบกับกันหลายประการ ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้ ^{๒๗}

^{๒๖} นายประกาศ ศิริรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕ และ จังหวัดสตูล, เอกสาร
วิชาการศูนย์ประสานงานปกครองจังหวัดชายแดนภาคใต้ กรมการปกครอง (อัสส์นา), หน้า ๑.

^{๒๗} อภัย จันทวิมล, ปัญหาเกี่ยวกับจังหวัดภาคใต้, (สพบุรี : โรงพิมพ์ศูนย์การทหาร
ราบค่ายสมเด็จพระนารายณ์, ๒๕๐๗), หน้า ๕๖ - ๕๗.

๑. ท้องที่การปกครอง ทางคมนาคมเลเชียได้รับการส่งเสริมทำนุบำรุงที่กว้างทางฝ่ายไทย เช่น การคมนาคมและการผังเมือง

๒. รัฐบาลมาเลเชียให้โอกาสแก่ละรัฐที่จะมีความอิสระในการปกครองท้องที่ในเขตรัฐของตนดีกว่าชายแดนภาคใต้ของไทย แต่การปกครองของไทยใช้วิธีรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (Centralization) คือเมืองหลวง การส่งงานส่วนใหญ่ส่งไปจากกรุงเทพฯ

๓. ชาวไทยมุสลิมที่อยู่ในเขตแดนไทยมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับมุสลิมที่อยู่ในประเทศมาเลเชีย ฉะนั้น เมื่อมีการเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประโยชน์ของมุสลิมในประเทศมาเลเชียเกิดขึ้นเมื่อใด ก็สามารถโน้มน้าวให้ชาวไทยมุสลิมในเขตแดนไทยคล้อยตามไปได้ทุกเมื่อ

๔. การกล่าวอ้างเรื่องสันนิบาตอาหรับหรือสันนิบาตอิสลาม อันเป็นหลักการและมีวัตถุประสงค์ที่จะรวมมุสลิมโลก ฉะนั้น คำโฆษณาชวนเชื่อจึงถือว่าชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นชนกลุ่มน้อยที่จะต้องรวมกับมุสลิมในประเทศมาเลเชีย การเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ย่อมทำลายเสถียรภาพและล่อแหลมต่อการสูญเสียสิ่งที่มีอยู่ได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว จากการที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสภาพทางภูมิศาสตร์ใกล้ชิดกับมาเลเชีย ประกอบกับทางมาเลเชียมีความเจริญมากกว่าเกือบทุกด้านแล้ว ข้าราชการกับประชาชนยังมีความใกล้ชิดสนิทสนมและ เข้ากันได้เป็นอย่างดี ทำให้สภาพทางมาเลเชียมีอิทธิพลต่อจังหวัดชายแดนภาคใต้มากทั้งทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาและศาสนา และทำให้เห็นจุดอ่อนของทางเขตแดนไทยที่ง่ายต่อการที่จะถูกก่อกรวน ยุบส่งเสริมและชี้แจงชักชวนให้หันเหความรู้สึกนึกคิดของไทยมุสลิมให้หันไปนิยมมาเลเชียได้ง่ายขึ้น

๓. สภาพทางเศรษฐกิจ

จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในแถบมลายูหรืออยู่ในเขตมรสุม จึงมีฝนตกชุกเกือบตลอดปี ประชาชนส่วนใหญ่นิยมอาชีพทางการเกษตรกรรม มีการทำสวนยางพาราเป็นหลัก อาชีพรองลงไปก็ได้แก่การทำนา สวนผลไม้ โดยมากมีที่ดินถือครองเป็นแปลงเล็กแปลงน้อย ทางการออกทรัพย์ในเชิงเศรษฐกิจ หากเงินมาได้ก็พอใช้จ่ายไปวันหนึ่งเท่านั้น การทำนาไม่พอ

เลี้ยงประชาชนในพื้นที่ การทำนาสวนยางขนาดใหญ่ก็มีเพียงไม่กี่ราย ฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรมักจะขึ้นอยู่กับราคายางเป็นส่วนสำคัญ คราวใดราคายางสูง ฐานะความเป็นอยู่และการค้าขายของประชาชน ตลอดจนความสงบสุขเรียบร้อยก็ดีขึ้นไปด้วย ตรงกันข้ามถาคราวใดราคายางตกต่ำ ประชาชนก็มีรายได้น้อย เศรษฐกิจในจังหวัดก็พลอยซบเซาไปด้วย ปัจจุบันราคายางตกต่ำลงมาก จึงทำให้ฐานะของประชาชนทั่วไปทรุดลงอยู่สูงมาก ส่วนการทำนาและการสวนผลไม้ซึ่งเป็นอาชีพรองก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะขาดการชลประทานเพื่อการเพาะปลูก ต้องอาศัยธรรมชาติเป็นสำคัญ มีดินน้ำน้อยหรือมากเกินไปราษฎรก็เดือดร้อนผลผลิตที่ได้รับก็ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยเป็นคน

๓.๑ การรกริกรรม

ประชาชนใน ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ทำการรกริกรรมเป็นอาชีพหลักเหมือนกันในภาคกลาง ผิดกันแต่ว่า ภูมิภาคนี้ในจังหวัดเหล่านี้มีที่ราบน้อยและบางแห่งอยู่ติดกับทะเล น้ำเค็มเป็นอุปสรรคในการเพาะปลูก การรกริกรรมที่สำคัญ ๆ คือ

๓.๑.๑ การทำนา ปัตตานี ทำนาเป็นอาชีพหลัก ส่วนจังหวัดยะลา นราธิวาสและสตูลทำนาเป็นอาชีพรอง

อุปสรรคและเหตุขัดข้องในการทำนาของประชาชนใน ๔ จังหวัดนี้ เนื่องมาจาก

- พื้นที่ราบสำหรับทำนามีน้อย
- ขาดการชลประทาน
- ความยากลำบาก การทำนาเห็นว่ายากมากกว่าการทำสวนยาง

- คาคคะเนผลได้ไม่แน่นอน เพราะการทำนาต้องอาศัยธรรมชาติ ทำให้
กังวลเป็นอย่างมาก
- อุปนิสัยและความเคยชินของคนในท้องถิ่นเป็นอยู่อย่างไร ก็ปล่อยให้
เป็นไปอย่างนั้น ไม่กระตือรือร้น ไม่เปลี่ยนแปลงทัศนคติ
- ประชาชนไม่นิยมใช้เครื่องทุ่นแรง

๓.๑.๒ การทำสวนยาง ในจังหวัดยะลา นราธิวาสและสตูล อาชีพ
ทำสวนยางเป็นอันดับหนึ่ง ในอดีตการนี้มีการทำสวนยางเป็นอันดับ ๒ รองจากการทำนา

ตารางที่ ๒

เนื้อที่ปลูกยางและข้าวในแต่ละจังหวัดเปรียบเทียบกันได้ ดังนี้ :-

จังหวัด	เนื้อที่ทั้งจังหวัด ไร่	ทำสวนยาง ไร่	ทำนา ไร่
ปัตตานี	๑,๒๕๘.๑๒๕	๒๐๑.๐๐๓	๓๓๓.๒๑๘
ยะลา	๒,๘๗๔.๕๐๐	๓๕๕.๗๑๓	๗๘.๑๘๕
นราธิวาส	๒,๒๔๑.๘๗๕	๕๗๒,๔๘๐	๑๓๓.๔๘๕
สตูล	๑,๖๗๐.๑๒๕	๑๐๘.๓๐๕	๗๕.๖๑๑

อุปสรรค เหตุขัดข้องในการทำสวนยางมีหลายอย่าง เช่น :-

- ยางพันธุ์เก่า ให้น้ำยางน้อยและปลูกมานานแล้ว
- ราคาขายต่ำ ทำให้ประชาชนมีรายได้น้อย
- ปัญหาโจรผู้ร้าย หรือผู้ก่อการร้าย ถูกรบกวนและปิดสวนยาง
- ปลูกขยายพันธุ์ได้ไ้ค้่น้อย เพราะส่วนมากเป็นส่วนเล็ก เจ้าของต้องกันไว้เก็บกิน
- ความล่าช้าเนื่องมาจากระเบียบของทางราชการ มีระเบียบยุ่งยากทำให้คนคิดท้อไม่พอใจ และมีปัญหาเกี่ยวกับการครอบครองที่ดิน เพราะที่ดินส่วนใหญ่ไม่มีโฉนดที่ดิน ประชาชนก็ไม่นิยมในการออกโฉนดที่ดิน จึงไม่รู้ขนาดที่ดินที่แน่นอนจึงต้องรังวัดใหม่
- ประชาชนบางคนเกิดความสงสัย เกรงว่ารัฐบาลจะเรียกเงินคืน ตนอาจต้องขายที่ดินให้แกรัฐบาล
- ยางเทียมเข้ามาแทนที่

๓.๑.๓ การปลูกมะพร้าว มะพร้าวเป็นที่ขึ้นต้น มีปลูกกันมากใน ๔ จังหวัดภาคใต้ มีปลูกมากที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาส

๓.๑.๔ การปลูกพืชไร่ และการทำสวนผลไม้ สี่จังหวัดภาคใต้นี้อุดมไปด้วยผลไม้หลายชนิด เช่น ทุเรียน ลำไย ลำสาบ เงาะ ส้มจุก และนิยมปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด พริกไทย กาแฟ มันสำปะหลัง ฯลฯ

๓.๒ เหมืองแร่ มีการทำเหมืองแร่ ดิบุกกับแมงกานีสในจังหวัดยะลาและนราธิวาส

๓.๓ อุตสาหกรรม มีแก่อุตสาหกรรมขอมและทำภายในครอบครัว เช่น โรงสีข้าว โรงน้ำแข็ง โรงงานแปรรูปไม้ ฯลฯ

๓.๔ การประมง มีการประมงในท้องที่จังหวัดปัตตานี นราธิวาสและสตูล ส่วนจังหวัดยะลาไม่ติดต่อกับทะเล จึงมีแต่การจับปลาน้ำจืด

๓.๕ การทำป่าไม้ มีไม้สำคัญ ๆ เช่น ไม้หลุมพอง จำปา ตะเคียน
สยา กาลอและยาง

๓.๖ การคมนาคม ในท้องที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความสะดวกใน
การคมนาคมมาก มีทางหลวงแผ่นดินเชื่อมจังหวัดต่อจังหวัดใช้ได้สะดวกในทุกฤดูกาล
มีทางรถไฟผ่าน ๒ สาย คือ หาดใหญ่ - คลองแงะ - ปากังเบซาร์ และ หาดใหญ่
- โคกโพธิ์ - ยะลา - ต้นหยงมัสและสุโขทัย - ลพบุรี ซึ่งมีได้ผ่านตัวจังหวัดปัตตานี
และนราธิวาสโดยตรง สำหรับที่อื่นไม่มีทางรถไฟผ่านเลย การคมนาคมทางน้ำก็
ใช้ได้จำกัด มีเรือเดินทะเลระหว่างนราธิวาสและกรุงเทพมหานคร การขนส่งทาง
อากาศ มีสนามบินพาณิชย์อยู่ที่ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานีเพียงแห่ง
เดียว

กล่าวโดยสรุป ระบบเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังล่า
หลัง และรายได้ของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ทั้งนี้ เพราะเทคนิคการผลิตและ
ประสิทธิภาพการผลิตยังไม่ได้รับการปรับปรุงอย่างเพียงพอ ปัญหาการขนส่งสินค้าเกษตร
จากชนบทสู่เขตตลาด ประกอบกับมีปัญหาทางสังคมและการเมือง ทำให้สภาพทาง
เศรษฐกิจไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ดังนั้น จึงได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ แนวทาง
การพัฒนาภาคใต้ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๔
(พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๒๕)

โครงการพัฒนาเขต ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้

เนื่องจากประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน
จังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มีรายได้ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ เพื่อ
เป็นการยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น รัฐบาลจึงต้องดำเนิน
มาตรการการพัฒนาหลายด้านในขณะเดียวกัน ในปัจจุบันส่วนมาก การดำเนินมาตร-
การต่าง ๆ เป็นไปในแบบการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งยังไม่เพียงพอที่จะแก้ไข

ปัญหาต่าง ๆ ได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนระยะยาว เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดกังกลาว

โครงการพัฒนาที่สมควรจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษในการเร่งรัดความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมใน ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ๒๕

๑. โครงการเร่งรัดการปลูกยางแทน เป็นโครงการที่ควรจะทำเนิ่นต่อไปในขณะนี้ โดยใช้งบประมาณที่มีอยู่ ควรที่จะให้มีการเร่งรัดดำเนินการในเขตยะลา ปัตตานีและนราธิวาส นอกจากการปลูกยางแทนแล้ว ยังควรสนับสนุนโครงการเพิ่มรายได้ของชาวสวนยางไทยมุสลิม โดยส่งเสริมการปลูกพืชแซมและการว่าจ้างงานในคานก่อสร้างทางชนบท

๒. โครงการสร้างทางชนบท เป็นโครงการที่จะต้องเร่งรัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณรอยต่อของ ๓ จังหวัด คือ อำเภอรามันห์ สายบุรี และเรือเสาะ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนแผนงานของ พ.พ.ช. ในการพัฒนาพื้นที่ที่เค้นของ ๔ จังหวัดชายแดน คือ

- จังหวัดยะลา - อำเภอรามันห์
- อำเภอเมือง
- จังหวัดปัตตานี - อำเภอยะหริ่ง
- อำเภอมายอ
- อำเภอสายบุรี
- อำเภอไม้แก่น

- จังหวัดนครราชสีมา - อำเภอเขาเจ็ซ
 - อำเภอเมือง
 จังหวัดสตูล - อำเภอเมือง

การพัฒนาทางชนบทในเขตดังกล่าวนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมระบบการผลิตและการตลาด ปรับปรุงเส้นทางระหว่างชนบทกับชนบท และชนบทกับเมืองที่มีอยู่แล้วให้มีมาตรฐานและคุณภาพดีขึ้น เพื่อใช้ใ้โคทุกฤดูกาลรวมทั้งเน้นการก่อสร้างทางหลวงชนบทสายใหม่ ๆ เพื่อเชื่อมช้ญบ้านกับทางหลวงแผ่นดินหรือทางหลวงจังหวัด

๓. โครงการพัฒนาระบบชลประทาน^{๓๐} เพื่อแก้ไข้ปัญหาเรื่องน้ำของภาคใต้ในเขตจังหวัดปัตตานีและยะลา รัฐบาลได้วางแผนพัฒนาคุ้มน้ำปัตตานีไว้ โดยแบ่งงานออกเป็น ๓ โครงการ คือ

ก. เชื้อนเก็บน้ำที่บางราง อำเภอบันนังสตา เพื่อเก็บน้ำที่ไปท่วมทำความเสียหายแก่การเพาะปลูก เส้นทางคมนาคมไว้ เพื่อส่งไปใช้ในพื้นที่เพาะปลูกของจังหวัดยะลาและปัตตานีรวม ๓๕๐,๐๐๐ ไร่

ข. เชื้อนทกน้ำที่บ้านกรังป็นัง อำเภอเมืองยะลารวมทั้งสร้างระบบการส่งน้ำสำหรับพื้นที่เพาะปลูกในจังหวัดยะลา

ค. เชื้อนทกน้ำที่คุ้ระ เขตติดต่อกับจังหวัดยะลา ปัตตานี หรือโครงการปัตตานี

สำหรับโครงการปัตตานีนี้จะได้ดำเนินการก่อน เป็นโครงการชลประทานที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ โครงการนี้ประกอบด้วย้งงานเชื้อนคุ้ระ ระบบการส่งน้ำพร้อมทั้งระบบระบายน้ำ และระบบการบรรเทาอุทกภัย โครงการนี้จะสามารถส่งน้ำให้พื้นที่เพาะปลูกทั้งราบทั้งสองฝั่งแม่น้ำ ในท้องที่อำเภอโคกโพธิ์ ยะรัง มายอ

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕ - ๑๕

หนองจิก เมืองปัตตานี ยะหริ่งและปะนาเระ จังหวัดปัตตานีกับบางส่วนของอำเภอ
เมืองยะลา

๔. โครงการพัฒนาการประมง จะเน้นโครงการ ๒ ส่วน คือ

ก. โครงการช่วยเหลือชาวไทยมุสลิมที่ประกอบอาชีพขนาดเล็ก ซึ่งเป็น
กลุ่มประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดในภาคใต้ โดยการส่งเสริมการรวมกลุ่มชาวประมงเพื่อ
แก้ไขปัญหาาร่วมกันทางเทคนิคการประมงและปัญหาเงินทุน

ข. โครงการปรับปรุงท่าเทียบเรือและซุกดอกรังน้ำ ในจังหวัดสตูล
นราธิวาส และปัตตานี ซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมประมงของจังหวัดหลุดพ้นจากสภาพ
ที่ล้าหลังได้

๕. สภาพทางสังคม

ถึงแม้ว่า ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้จะเป็นดินแดนของไทยและเป็นที่อยู่
อาศัยของคนไทยก็ตาม แต่เนื่องจากการที่ดินแดนนี้มีส่วนติดต่อกับประเทศมาเลเซียอยู่
ทางไกลจากศูนย์กลางวัฒนธรรมไทย ทำให้ชนบทรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมต่าง ๆ
ตลอดจนภาษาพูดและศาสนาคล้ายคลึงไปทางมาเลเซีย และเป็นการง่ายที่จะได้รับ
อิทธิพลแผ่จากภายนอกประเทศ และกลุ่มชนส่วนน้อยที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว
และความเป็นใหญ่ ก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นเป็นปัญหาทางด้านการปกครองและความ
ปลอดภัยของประชาชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องหาวิธีที่จะตรงทราบถึงสภาพทางสังคมของจังหวัดชาย
แดนภาคใต้อย่างถูกต้องแท้จริง ให้มีความรู้ความเข้าใจในชนบทรรมนิยมประเพณี
และวัฒนธรรมของคนในภาคนี้ให้ถ่องแท้ เพื่อที่ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องจะได้หาทางแก้ไข
ปัญหาต่าง ๆ ให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ

๔.๑ ภาษา

ภาษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แตกต่างจากประชาชนในภาคอื่นของประเทศ ปรากฏว่าประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่พูดภาษาไทยไม่ได้ ภาษาที่ใช้พูดกันอย่างกว้างขวางเป็นภาษามลายูท้องถิ่น หรือ ถ้าบางคนพูดไทยได้ก็เป็นส่วนน้อย และไม่นิยมพูดภาษาไทยกันตามสำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งปรากฏในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๓

จำนวนประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้อายุตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไปที่พูดภาษาไทยได้และไม่ได้

จังหวัด	ประชากรทั้งหมด	ประชากรที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไปทั้งหมด	ประชากรที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไปพูดภาษาไทย	
			ได้	ไม่ได้
ปัตตานี	๒๘๑,๕๘๓	๒๕๕,๐๕๐	๕๐,๖๕๘	๑๕๔,๓๙๒
ยะลา	๑๘๘,๓๘๘	๑๒๘,๕๖๐	๕๔,๑๓๘	๗๔,๔๒๒
นราธิวาส	๒๖๖,๐๓๘	๒๒๘,๒๓๘	๗๕,๑๕๓	๑๕๓,๐๘๕
สตูล	๖๕,๖๓๖	๕๘,๗๕๓	๕๓,๕๒๑	๕๖๖

ที่มา : สำนักงานสถิติกลาง สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ, สำมะโนประชากรแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๐๓ รายงานจังหวัด (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยแบบเรียน, ๒๕๐๔ จังหวัดปัตตานี หน้า ๑,๘ ; จังหวัดยะลา หน้า ๑,๘ ; จังหวัดนราธิวาส หน้า ๑,๑๐ ; จังหวัดสตูล หน้า ๑,๖.

จะเห็นได้ว่า ประชากรในจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาสพูดภาษาไทย
ได้ไม่ถึงร้อยละ ๕๕ - ๖๕ ของประชากรที่มีอายุ ๕ ปีขึ้นไป แต่ถ้านับเอาผู้ที่
มีอายุต่ำกว่า ๕ ขวบด้วย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุตรหลานของผู้ที่พูดภาษาไทยไม่ได้และ
จะเติบโตต่อไปในครอบครัวที่ไม่พูดภาษาไทยด้วยแล้วจะได้ตัวเลขประมาณ ร้อยละ ๓๐
กว่า ส่วนในจังหวัดสตูลนั้นเป็นจังหวัดที่อยู่ในวงล้อมของคนไทย ประชาชนส่วนใหญ่จึง
พูดภาษาไทยได้ จำนวนประชากรอายุตั้งแต่ ๕ ขวบขึ้นไปในจังหวัดนี้มีอยู่ ๕๘,๓๙๓
คน เป็นผู้พูดภาษาไทยได้ถึง ๕๓,๕๒๑ คน มีผู้พูดภาษาไทยไม่ได้เพียง ๔๖
คนเท่านั้น ซึ่งเท่ากับพูดภาษาไทยไม่ได้เพียงร้อยละ และในจำนวนนี้มีชาวต่าง
ประเทศอื่น ๆ รวมอยู่ด้วย ๓๑

การที่จำนวนคนที่พูดไทยไม่ได้จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีมาก
กว่าในจังหวัดสตูลนั้น เป็นเพราะว่า ประชาชนใน ๓ จังหวัดดังกล่าวมีการติดต่อกับ
กับประชาชนในรัฐต่าง ๆ ของสหพันธรัฐมาเลเซียมากกว่าวัฒนธรรมทางภาษา ขนบ
ธรรมเนียมประเพณีจึงเข้ามามีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนได้มาก ส่วนประชาชน
ที่พูดภาษาไทยได้ใน ๓ จังหวัดนี้ มักเป็นข้าราชการและพ่อค้าประชาชนที่อยู่ในบริเวณ
ที่ตั้งของตัวจังหวัดและอำเภอ ที่เหลืออยู่นั้นเป็นชุมชนตามหมู่บ้านที่เรียงรายกันในบาง
ตำบล จำนวนไม่กัตำบลและมักเป็นชุมชนที่แบ่งแยกจากชุมชนที่ใช้ภาษามลายู ๓๒

๔.๒ ศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้นับถือศาสนาอิสลาม จะเห็นได้
จากจำนวนประชากรในจังหวัดดังกล่าวนี้ จำแนกตามศาสนา ตามตารางดังนี้ คือ

๓๑

พิทยา สายหู, "จดหมายจากบักชีไต : ภาษากับการปกครอง",
สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๔ (มีนาคม - พฤษภาคม ๒๕๐๕) หน้า ๕๐ - ๕๑.

๓๒

เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๑.

ตารางที่ ๘

จำนวนประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามศาสนา

จังหวัด	ศาสนา					รวม
	พุทธ	อิสลาม	คริสต์	อื่น ๆ	ไม่ทราบ	
ปัตตานี	๓๓,๙๕๑	๒๕๕,๓๙๔	๕๗	๘๗	๖๕๘	๓๓๐,๒๑๓
ยะลา	๓๖,๑๓๑	๑๑๙,๙๑๖	๓๐๒	๒,๔๐๕	๓๐๗	๑๕๙,๑๖๑
นราธิวาส	๓๑,๓๘๔	๒๕๔,๕๒๙	๓๓	๑๐๕	๕๕๒	๓๒๖,๖๐๓
สตูล	๓๕,๖๐๓	๘๘๑,๐๖๗	๗๑	๓๒	๒๖๒	๑,๑๑๓,๐๓๕
รวม	๒๕๖,๐๙๕	๑,๑๐,๙๐๖	๕๖๓	๒,๖๒๙	๑,๘๐๙	๕๖๖,๙๕๖

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำมะโนประชากร และเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๓ (พระนคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์ การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๖), จังหวัด ปัตตานี หน้า ๒๑, จังหวัดยะลา หน้า ๒๑, จังหวัดนราธิวาส หน้า ๒๓ จังหวัดสตูล หน้า ๑๕.

และจากสถิติเมื่อสิ้นปี พ.ศ. ๒๕๑๓ ปรากฏว่า จังหวัดปัตตานีมีจำนวนพลเมืองทั้งสิ้น ๕๐๑,๓๘๖ คน เป็นผู้ชาย ๒๐๐,๑๖๔ คน ผู้หญิง ๒๐๑,๒๓๒ คน มีจำนวนผู้นับถือศาสนาพุทธ ๒๐ % ศาสนาอิสลาม ๗๙ % และอีก ๑ % เป็นศาสนาอื่น ๆ จังหวัดยะลา มีจำนวนพลเมืองทั้งสิ้น ๒๓๓,๖๑๔ คน เป็นชาย ๑๑๕,๘๓๘ คน เป็นผู้หญิง ๑๑๗,๗๗๖ คน เป็นศาสนาพุทธ ๒๒ % ศาสนาอิสลาม ๖๐ % และอื่น ๆ ๑๘ % จังหวัดนราธิวาส จำนวนพลเมืองทั้งสิ้น ๓๕๐,๐๐๖ คน เป็นชาย ๑๕๒,๗๔๘ คน เป็นผู้หญิง ๑๙๗,๒๕๘ คน

เป็นศาสนาพุทธ ๑๕ % เป็นศาสนาอิสลาม ๘๐ % เป็นอื่น ๆ ๕ % และจังหวัดสกล
 จำนวนพลเมืองทั้งสิ้น ๑๓๒,๗๕๓ คน เป็นผู้ชาย ๖๘,๒๒๐ คน ผู้หญิง ๖๔,๑๓๓
 คน เป็นศาสนาพุทธ ๑๓% ศาสนาอิสลาม ๘๓ % และอื่น ๆ ^{๓๓}

จากสถิติเมื่อปี ๒๕๑๓ และ ๒๕๑๗ จะเห็นว่าผู้นับถือศาสนาอิสลามใน
 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีจำนวนมากกว่าผู้นับถือศาสนาพุทธและอื่น ๆ อยู่ประมาณ ๘๐ %
 หรือประมาณ ๓.๕ เท่า

ศาสนาอิสลามได้แผ่เข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปลายศตวรรษที่
 ๑๓ และต้นศตวรรษที่ ๑๔ แห่งคริสตศาสนา โดยชาวอาหรับ พ่อค้าชาวอินเดีย
 และชาวทะเล (Seamen) เป็นผู้นำเข้ามาเผยแพร่ ศาสนาอิสลามได้ฝังราก
 อยู่ตามเมืองชายทะเลของเกาะสุมาตราตอน แล้วจึงแผ่ขยายเข้ามาในแหลมมลายูและ
 ประเทศอินโดนีเซีย ^{๓๔}

สำหรับประเทศไทยนั้น ไม่ปรากฏแน่ชัดว่า ศาสนาอิสลามได้เผยแพร่เข้า
 มาในปีใด จากหลักฐานที่ดาอารีกที่ค้นพบ ณ กรุงสุโขทัย มีจารึกคำปฏิญาณตนยอมรับ
 นับถือศาสนาทั้ง ๒ ประโยคโดยสมบูรณ์ คือ ประโยคแรกว่า "ข้าพเจ้ารับนับถือ
 พระเจ้าหนึ่งองค์ไม่มีอะไรอื่นที่ยิ่งกว่า" และประโยคที่สองว่า "พระนบีมุฮัมมัดเป็น
 ผู้แทนพระองค์ของพระเจ้า"^{๓๕} หลักฐานนี้เป็นเครื่องยืนยันว่า ศาสนาอิสลามได้
 เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยแล้ว ในสมัยพ่อขุนรามคำแหง ฯ
 นี้ก็ปรากฏในจดหมายเหตุว่า ได้มีพ่อค้าชาวอาหรับได้มาติดต่อค้าขายกับประเทศไทย

^{๓๓} ประกาศ กิริรัตน์, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐.

^{๓๔} Victor Purcell, South and East Asia Since 1800, (Cambridge :
 Cambridge University Press, 1965) p. 8.

^{๓๕} สมคิด มณีวงศ์, มุสลิมไทย, สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓
 (กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗) , หน้า ๓๐.

อยู่เสมอ แม้ในประวัติศาสตร์ของชาติอาหรับเองก็ยืนยันว่าศาสนาอิสลามขยายวงกว้างออกไปสู่โลกภายนอกในสมัยที่ชาติอาหรับคุมตลาดการค้าตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม บรรพบุรุษของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทย มิได้มาจากชนชาติอาหรับเท่านั้น ยังมาจากชนชาติอินเดีย ชนชาติจีน ชนชาติมลายู ชนชาติกัมพูชา ชนชาติจีนและชนชาติอินโดนีเซียด้วย ๓๖

เนื่องจากคนไทยเป็นคนที่มีความใจกว้างขวางในเรื่องศาสนา ไม่รู้สึกรังเกียจศาสนาอื่น ศาสนาอิสลามจึงเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยได้โดยไม่ถูกกีดกันจากฝ่ายใดเลยทั้งฝ่ายราชการและฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายรัฐบาลนั้นได้ทำนุบำรุงศาสนาในเมืองไทยมาทุกยุคทุกสมัย โดยไม่เลือกว่าจะเป็นศาสนาใด ในที่นี้จะขออยู่เฉยๆ พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงมีต่อผู้แทนของชาวไทยมุสลิม เมื่อปี ๒๔๕๓ มาเป็นหลักฐานสนับสนุนคำกล่าวอ้างข้างต้น ในความตอนหนึ่งของพระราชดำรัสมีว่า

"...ชนอิสลามได้มาเห็นความจริงโดยแน่แท้แห่งพระราชาบายของพระเจ้าแผ่นดินสยามตั้งแต่อดีตชักราชกาลมาว่า ได้มีพระราชหฤทัยที่จะทะนุบำรุงชนไม่ว่าชาติใดภาษาใดและศาสนาใดที่เขามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารแล้ว ย่อมทรงสงเคราะห์เสมอหน้ากันหมด ตัวเราเป็นรัชทายาท ก็ได้ตั้งใจเช่นเดียวกันเสมอ ได้มีน้ำใจไมตรีต่อชนอิสลามไม่ผิดกับชนในศาสนาอื่นบรรดาที่มาอาศัยอยู่ในแผ่นดินสยาม... อิสลามศาสนิกจงเชื่อว่าเราตั้งใจระหว่ากรณียกิจในหน้าที่นอบน้อมแก่เพิ่มความสามารถของเราให้แก่ท่านทั้งหลายไครม เย็น เย็น สุข เช่นที่ท่านใดเคยรับมาแล้ว..." ๓๗

นอกจากนี้ วัฒนธรรมการปกครองได้บัญญัติให้สิทธิเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนาด้วย โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก จึงมีการตราพระราชกฤษฎีกาว่าด้วย

๓๖ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐ - ๗๓.

๓๗ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนคร : โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ, ๒๔๗๒), หน้า ๑๗๕.

การศาสนูปถัมภ์ โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก จึงมีการตราพระราชกฤษฎีกากวักควย การศาสนูปถัมภ์ ฝ่ายอิสลาม พ.ศ. ๒๔๘๘ เพื่อที่จะสงเคราะห์และคุ้มครองอิสลามศาสนิก ให้ได้ประกอบศาสนกิจตามศรัทธาเลื่อมใสของประชาชน และสนับสนุนในด้านการศึกษาศาสนา โดยให้มีคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยเป็นที่ปรึกษาแก่กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการ และมีตำแหน่งจุฬาราชมนตรีเป็นประธานกรรมการกลาง และยังมีกรรมการอิสลามประจำจังหวัดที่มีประชาชนนับถือจำนวนมากพอควรอีกด้วย ส่วนสถานที่สำหรับประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทุกวันศุกร์ อันได้แก่มัสยิดหรือสุเหร่า ก็ได้มีคณะกรรมการสำหรับบริหารกิจการ จะจัดทรัพย์สินให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยโดยออกเป็น พระราชบัญญัติมัสยิดอิสลาม พ.ศ. ๒๔๙๐ ให้ความคุ้มครองไว้ ^{๓๘}

๔.๓ ชนบทรวมเนียมประเพณี

ตามปกติวิสัยของมนุษย์นั้น นอกจากจะถือภาษา เป็นเครื่องกำหนดความเป็นพวกพ้องแล้ว ชนบประเพณีและวัฒนธรรมดี เป็นเครื่องหมายบอกความเป็นพวกเป็นกลุ่มเดียวกันของผู้ที่ยึดถือชนบประเพณีและวัฒนธรรมอย่างเดียวกัน ยิ่งกว่านั้น ชนบประเพณีและวัฒนธรรมยัง เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวกลมึงให้ความผูกพันร่วมกันอย่างมั่นคงสืบต่อไปด้วย ^{๓๙}

ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีการสังคมและวัฒนธรรมบางอย่าง เช่น การนับถือศาสนา การแต่งกาย การใช้ภาษาพูด และจารีตประเพณีบางอย่างคล้ายคลึงกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศสหพันธมาเลเซีย คนเหล่านี้เลยมีความรู้สึกว่าคุณเป็นคนมลายูมากกว่าที่จะมีความรู้สึกว่าคุณเป็นคนไทย ทั้ง ๆ ที่ตนเองเกิดในประเทศไทยและมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทยตลอดมา อีกทั้งบุคคลบางกลุ่ม

^{๓๘} กองประสานราชการ, กรมมหาดไทย, สถานะภาพ ๔ จังหวัดภาคใต้, เอกสารฉบับที่ ๕ (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมมหาดไทย ๒๕๐๕), หน้า ๕-๖.

^{๓๙} พัทธา สายหู, "ประเพณีกับการพัฒนาประเทศ", รัฐศาสตร์นิเทศ, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ (พฤษภาคม - กรกฎาคม, ๒๕๐๕), หน้า ๑๐.

ในประเทศมาเลเซียยังเข้าใจไปอีกว่า ประชาชนพื้นเมืองของสี่จังหวัดชายแดนนี้มีเชื้อชาติเดียวกับพวกเขา จนหาทางแทรกแซงทำให้ชาวพื้นเมืองนี้มีความเข้าใจอย่างพวกเขาด้วย

การที่ประชาชนชาวไทยใน ๔ จังหวัดชายแดนนี้ มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับวัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้านนั้น เนื่องมาจากจังหวัดชายแดนนี้มีภูมิลาเนาทางไกลกับเมืองหลวงหรือเพื่อนบ้านชาวไทยด้วยกันมาก แต่อยู่ใกล้กับประเทศซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างกันกับไทยประการหนึ่ง นอกจากนั้น ก็มีเรื่องการสมรส การศาสนา ภาษาพูดและการทำมาหากินที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสนาอิสลามมีอิทธิพลต่อวิถีทางการดำเนินชีวิตของชาวไทยมุสลิมเป็นอย่างมาก แทบจะกล่าวได้ว่า ศาสนาอิสลามกำหนดวิถีปฏิบัติของชาวมุสลิมไว้ตั้งแต่เกิดจนตายที่เกี่ยวข้อง ๘๐ จากสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้ชาวพื้นเมืองในจังหวัดชายแดนรับเอาวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้านใกล้เคียงมาปฏิบัติสืบต่อกันมา แต่อย่างไรก็ตามวัฒนธรรมเหล่านั้นจะเหมือนกันที่เดียวกันหาไม่ มีแต่คล้ายคลึงกันเท่านั้น เช่น ภาษาพูด ชาวจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสแท้ ๆ ซึ่งไม่เคยเข้าเล่าเรียนจะไม่รู้เรื่องในคำพูดของชาวมลายูมาเลเซีย และเขาก็ไม่ชอบพูดอย่างนั้นด้วย ทั้งนี้ เป็นต้น ๘๑

สำหรับสภาพสังคมโดยทั่วไป ถ้าแยกเอาวัฒนธรรมบางอย่างที่สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติทางศาสนา และการแต่งกายบางอย่าง ออกเสียแล้ว ลักษณะโดยทั่วไปของครอบครัวอันเป็นวัฒนธรรมทางค่านิยมจิตใจได้ถือปฏิบัติความแบบอย่างครอบครัวไทยทางภาคใต้ทั้งสิ้น เช่น ลักษณะครอบครัวโดยทั่วไปจัดเป็นครอบครัวใหญ่ คือ นอกจากบิดามารดาและลูก ๆ แล้วยังมีคนอื่นมาร่วมอยู่ด้วย ซึ่งส่วนมากได้แก่ญาติพี่น้องของคู่สมรส ชายผู้เป็นสามีมีหน้าที่ให้ความอุปการะเลี้ยงดูบุตรธิดา ภริยา ตลอดจนคนที่อยู่ในครอบครัวทั้งหมด ถือว่าผู้ชายเป็น

^{๘๐} ชัยภักดิ์ บุรุษพัฒน์, ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย, (นครหลวง : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๑๕) หน้า ๒๔๔.

^{๘๑} กองประสานราชการ, กรมมหาดไทย, สภาพสังคมสี่จังหวัดภาคใต้, (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๐๕) หน้า ๑.

ใหญ่กว่าหญิง บิดาจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นหัวหน้าครอบครัว มีสิทธิและอำนาจมากกว่าคนอื่น ๆ ในการจัดการทรัพย์สินเงินทองภายในครอบครัว การเคารพเชื่อฟังกันตามลำดับอาวุโส ตามประเพณีไทยถือว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก ผู้มีอาวุโสน้อยต้องเคารพเชื่อฟังผู้มีอาวุโสมากที่สุด ลูกยอมเคารพบิดามากที่สุด รองลงมาคือมารดา น้อง ๆ ต้องเคารพเชื่อฟังพี่ ๆ ส่วนในครอบครัวที่มีปู่ ย่า ตายาย ทุกคนต้องให้การเคารพและเชื่อฟังปู่ ย่า ตายายเป็นอย่างสูง ชาวไทยโดยทั่วไปมีความผูกพันทางสายโลหิตมาก บิดามารดานั้นมีความรักใคร่ผูกพันกับลูก ๆ เสมอ แม่ว่าทางจะมีเหยามีเรือนแยกครอบครัวออกไปแล้ว บิดามารดาก็จะคอยติดตามดูแลลูกของตนตลอดไป ส่วนลูก ๆ ที่ยังเป็นโสดนั้น แม้จะเติบโตมากแล้วก็ไม่อยากแยกออกไปอยู่ตามลำพัง และถือกันว่าเป็นหน้าที่ของลูกหลานที่จะฟังให้ความอุปการะเลี้ยงดูแก่ญาติผู้ใหญ่ สัญลักษณ์ที่เห็นเป็นแก่นของครอบครัวไทย คือ เด็กเป็นจุดสนใจของครอบครัวทุกคนในครอบครัวต้องการที่จะให้เด็กได้รับความปลอดภัยและเติบโตขึ้นเลี้ยงตนเองได้ บิดามารดาทุกคนจะยอมเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อให้ลูก ๆ ทุกคนมีความสุข ลักษณะสำคัญต่าง ๆ ของครอบครัวไทยนี้ เป็นหลักปฏิบัติในจังหวัดชายแดนภาคใต้เช่นกัน แมว่าชาวไทยในภาคนี้จะได้รับนับถือศาสนาอิสลามไปแล้ว ก็ยังคงรับเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษไทยดั้งเดิม ถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดตลอดมาจนปัจจุบันนี้ ^{๔๒}

นอกจากวัฒนธรรมทางด้านจิตใจอันเป็นสัญลักษณ์ประจำของคนไทยแล้ว ในเรื่องอื่น ๆ เช่น อาหารและการบริโภคก็คล้ายคลึงกับคนไทยในภาคอื่น เว้นแต่อาหารบางชนิดที่ทำจากเนื้อสุกร สุนัข แมว ช้าง เสือ งู และสัตว์เลื้อยคลานบางชนิด คนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามจะไม่รับประทาน เพราะเป็นขอทานทางศาสนาอิสลาม

คนไทยมุสลิมส่วนใหญ่โดยทั่ว ๆ ไป ก็ไม่ได้รังเกียจคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ ตรงกันข้ามยังมีชีวิตจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันอยู่เสมอ เช่น มีการลงแขกทำนา ทำสวน หรือสร้างสิ่งสาธารณะอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับศาสนา ก็ร่วมกันเป็นอย่างดีเหมือนพี่น้องกัน ยามเจ็บไข้ก็ช่วยเหลือกัน เว้นแต่บางคนที่ไม่เข้าใจกันหรือคนที่เคร่งศาสนาเกินไปทำให้หลงผิด คิดว่าศาสนาคือเชื้อชาติก็อาจทำให้เกิดปัญหาขึ้นได้ ^{๕๓}

๔.๔ การศึกษา

การศึกษาของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับต่ำมาก กล่าวคือ ประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๓ จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ประมาณ ๘๐ - ๘๕ % พูดภาษามลายูในชีวิตประจำวัน เด็กที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาพุทธไทยไม่ได้ประมาณ ๗๒ % จำนวนเด็กที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนประถมศึกษามีเพียง ๑๒.๕ - ๑๓.๕ ของจำนวนประชากร ^{๕๔} การที่เด็กเป็นจำนวนน้อยที่เข้ารับการศึกษาในชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้ก็เพราะว่า ประชาชนบางส่วนมีความคิดรังเกียจที่จะศึกษาภาษาอื่น นอกจากภาษาพื้นเมือง เพราะการศึกษาภาษาอื่นนั้นไม่สามารถทำให้ผู้ที่ศึกษาเข้าใจและเป็นประโยชน์ต่อศาสนกิจของตน ดังนั้น จึงไม่นิยมเรียนภาษาไทยหรือเมื่อเด็กได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาแล้วก็ยังไม่สามารถพูดไทยได้นั้น ก็เพราะว่า วันหนึ่ง ๆ เด็กจะมีเวลาพูดภาษาไทยได้เฉพาะที่โรงเรียนเท่านั้น เมื่อกลับถึงบ้านจะไม่มีโอกาสพูดภาษาไทยได้เลย เพราะบิดามารดาไม่พูดไทย และต้องหัดอ่านพระคัมภีร์อัลกุรอาน เพื่อให้มีความรู้ในเรื่องศาสนาของตนในระยะแรก ๆ นั้นบางบ้านไม่ยอมให้เอาไทยเข้ามาจนคยช้า โดยอ้างว่าเป็นบาป ซึ่งความเชื่อถือเช่นนี้เป็นสิ่งที่ผิด เพราะโดยทั่วไปแล้ว ศาสนาอิสลามมิได้ห้ามไม่ให้คนศึกษา ตรงกันข้าม กลับส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา

^{๕๓} ประกาศ ศิริรัตนุ์ เรื่องเดิม, หน้า ๘.

^{๕๔} พัทยา สายหุ, "จดหมายจากปัตตานี : ภาษากับการปกครอง", เรื่องเดิม, หน้า ๕๕.

เป็นอย่างยิ่ง มีบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาไว้ทั้งในคัมภีร์อัลกุรอานและหนังสืออื่น ๆ ที่ทำให้เห็นถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของศาสนาอิสลาม คือ "การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมุสลิมชายและมุสลิมหญิง" และ "ผู้ใดเรียนรู้ภาษาของอีกพวกหนึ่ง แม้แต่เพียงเล็กน้อยจากการหลอกลวงของบุคคลเหล่านั้น" ^{๕๕}

สถาบันที่ทรงอิทธิพลในการศึกษาอบรมทางศาสนาที่สำคัญในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปอเนาะ ปอเนาะ เป็นสถาบันทางการศึกษาศาสนาที่สืบเนื่องกันมาแต่โบราณ มีการสอนวิชาการศาสนา ภาษาอาหรับและภาษามลายูเป็นพื้น ชาวไทยมุสลิมนิยมศึกษาในปอเนาะมาก เหตุผลที่สำคัญประการหนึ่ง คือ หลักทางศาสนาอิสลามกำหนดให้มุสลิมทุกคนอยู่ในฐานะที่จะต้องปฏิบัติตามบัญญัติทางศาสนาโดยเคร่งครัดไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ทั้งนี้เพราะอิสลามไม่มีนักบวช ไม่มีพระ ดังนั้น การศึกษาวิชาศาสนาจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของมุสลิมทุกคน เพื่อจะได้ปฏิบัติตามบัญญัติของศาสนาได้โดยถูกต้อง ผู้ที่ไม่มีโอกาสเข้าไปศึกษาในปอเนาะก็ต้องหาเวลาว่างไปศึกษาจากโต๊ะครูสอนของหมู่บ้าน ซึ่งอาจจะเป็นเวลากลางคืนหรือวันเสาร์วันอาทิตย์ก็ได้ เพื่อจะได้มีความรู้สำหรับการปฏิบัติศาสนกิจโดยถูกต้อง และครบถ้วนไม่ให้อะไรไปกว่าผู้ที่เรียนสำเร็จมาจากปอเนาะ ^{๕๖}

สำหรับการศึกษาเล่าเรียนในปอเนาะนี้ เขาวชนผู้ศึกษาจะมาสร้างบ้านเรือนอยู่ในปอเนาะและหุงหาอาหารกินเอง นักเรียนเหล่านี้เรียกว่า "โต๊ะปาเก" หลักสูตรที่เรียน

^{๕๕} เจ๊ะอียะกุลลาห์ หลังนูเต๊ะ, มุสลิมกับสังคม (พระนคร : โรงพิมพ์ไทยการพิมพ์, ๒๕๐๖), หน้า ๓.

^{๕๖} สมาน ริงลีโยกฤษณ์, "การเข้าถึงประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้" (พระนคร : วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทเสนอต่อ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๐) หน้า ๙ - ๑๑.

ก็ไม่มีการพะย่ะเวลาที่แน่นอน ใครชอบอยู่เท่าไรก็ได้ โตะครูอาศัยแรงงานและมีรายได้
จากการทำงานของโตะปาเก ปอเนาะไหนมีโตะปาเกมากเท่าใด โตะครูนั้นก็ยิ่งดีพัฒนา
เท่านั้น ในการศึกษาอบรมเกี่ยวกับศาสนาไม่มี การ เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนใด ๆ
ทั้งสิ้น

ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้
กำหนดให้เด็กชายหญิงทุกคนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์มัธยมระหว่าง ๗ - ๑๔ ปี ต้องเข้าเรียนใน
โรงเรียนชั้นประถมเด็ก ๆ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องเข้าศึกษาในชั้นประถมศึกษาใน
โรงเรียนตามเกณฑ์ศึกษาภาคบังคับ เด็กจะต้องเรียนภาษาไทยและวิชาอื่น ๆ ในระยะแรก ๆ
ที่มีการ เปิดโรงเรียนประชาบาลนั้น จำนวนโรงเรียนและคุณภาพการสอนภาษาไทยแก่เด็ก
คนไทยไม่ได้นั้นยังทำไม่ได้ดี ครูส่วนใหญ่สอนภาษาไทยด้วยวิธีแปลง ทำให้เด็กเข้าใจภาษา
ไคซาและสึมโกง่าย ในบางแห่ง เช่น ที่ตำบลยี่อราแม อำเภอรือเสาะ จังหวัด
นราธิวาส นักเรียนที่เข้าเรียนใหม่ที่ไม่มีความรู้ภาษาไทยเลย ครูต้องใช้วิธีสอนโดยเริ่ม
จากการให้เด็กที่พูดเป็นแล้วช่วยพูดและสอนภาษาไทยให้แก่เด็กนักเรียนใหม่ กว่าที่พวกนี้รู้
เรื่องและเข้าใจได้ก็ต้องใช้เวลาเกือบปี ^{๔๗} การศึกษาจึงนับได้ว่าอยู่ในระดับต่ำไม่ค่อยได้
ผล ประกอบกับผู้ปกครองเด็กยังไม่เห็นประโยชน์และความสำคัญของการศึกษา เห็นว่า
การ เรียนวิชาสามัญทำให้ความรู้ทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี สังคมเสื่อมเปลี่ยน
แปลงไป บางที่จะทำให้เกิดความศรัทธาในศาสนาคลง แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการ สอนภาษา
มละยาและศาสนาในโรงเรียนด้วย แต่การศึกษาประถมศึกษา ก็ยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร

ปัญหาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นมูลเหตุที่ทำให้การศึกษาของชาว
มุสลิมอยู่ในระดับที่ต่ำนั้น มีดังนี้ คือ

^{๔๗} พ.อ. เปลี่ยน ศรีรัตน์, "ปัญหาการ เมืองและสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้"

(พระนคร : วิทยานิพนธ์ เสนอวิทยาลัยการ ทักษก, ๒๕๑๑) หน้า ๑๔.

๑. ชาวบ้านไม่เห็นประโยชน์ที่จะให้ลูกหลานเล่าเรียนตามหลักสูตรของราชการ เห็นว่าเรียนจบมาก็ไม่ได้อะไร เรียนทางศาสนาจะมีหน้ามีตากว่า เพราะสังคมยอมรับและยกย่องผู้สำเร็จการศึกษาเล่าเรียนทางศาสนา จึงส่งลูกหลานไปเรียนตามปอเนาะมากกว่า และบางคนดีเข้าใจว่าภาษาไทยเป็นภาษาของศาสนาพุทธก็มี

๒. เด็กที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาพูดภาษาไทยไม่ได้ประมาณ ๗๒ % เด็กจะต้องได้รับการฝึกฝนภาษาไทยทางการพูดระยะหนึ่งก่อนประมาณ ๑ ปี เพื่อที่เมื่อเด็กเข้าใจภาษาไทยพอสมควรแล้ว ก็สามารถดำเนินการศึกษาวิชาอื่น ๆ ได้ เด็กส่วนใหญ่จะพูดภาษาไทยเฉพาะในห้องเรียน เมื่อกลับบ้านก็พูดภาษาท้องถิ่น และเมื่อเรียนสำเร็จแล้ว ถ้าเด็กมีการศึกษาไม่ดีพอและไม่ได้ฝึกฝนภาษาไทย ก็จะลืมภาษาไทยภายในไม่ช้า และไปผนวกกับผู้ที่ไม่รู้หนังสือไทยต่อไป

๓. สถานศึกษาไม่ทั่วถึง ตำบลหมู่บ้านที่ไกล ๆ ราษฎรมีมาก เด็กที่จะเข้าเรียนในโรงเรียนมีมาก แต่โรงเรียนมีไม่พอหรือไม่มี ถึงจะมีส่วนมากก็เป็นโรงเรียนชั่วคราวไม่ถาวร สภาพโรงเรียนปลูกสร้างแต่พอกันแตกกันฝนได้เท่านั้น

๔. การขาดแคลนครู ครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาส สกุนด์ และยะลา ส่วนใหญ่ยังไม่ใช้คนในท้องถิ่น เมื่อมารับราชการมักแสวงหาโอกาสขอย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม และครูส่วนใหญ่เป็นไทยพุทธมีใจคนพื้นเมือง ต้องไปอยู่ตามตำบลหมู่บ้านไกล ๆ ที่กันดาร เป็นไทยพุทธคนเดียวหรือสองคนในหมู่อิสลามซึ่งมีความรู้สึกไม่ค่อยสนิทสนมกับไทยพุทธนัก ก็เกิดความหวาดกลัวไม่ยอมอยู่ ที่อยู่ที่นอนอยู่ไปไม่ตั้งใจสั่งสอนนักเรียนจริงจัง ไม่ตั้งใจศึกษาสภาพท้องถิ่น จิตใจคนและสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์แก่การสอนเด็กอยู่ไปวัน ๆ ก็มี

๕. เด็กออกกระหว่างการศึกษา เพราะครบอายุเกณฑ์ ประกอบกับประเพณีของท้องถิ่นสนับสนุนให้มีการแต่งงานเมื่ออายุยังน้อย เมื่อดูใหม่มีการเลิกการศึกษา โดยเอาการแต่งงานขึ้นมาบังหน้า มีนักเรียนสตรีจำนวนไม่น้อยลาออกจากโรงเรียนเพื่อแต่งงานก่อนวัยอันสมควร

๖. การศึกษาในโปเนาะ สะดวกกว่าการเรียนในโรงเรียนของราชการ เพราะไม่มีข้อบังคับ ไม่มีชั้นกำหนดการเรียน ซึ่งตรงกับนิสัยชอบความอิสระความสะดวกของชาวจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่แล้ว อีกประการหนึ่ง คือชาวมุสลิมมีความพอใจที่จะส่งบุตรหลานไปศึกษาทางประเทศศาสนา คือ ทางประเทศอาหรับมากกว่า แม้ในปัจจุบันจะตื่นตัวเรื่องการศึกษาขึ้นกว่าเก่า ส่งบุตรหลานมาเรียนในกรุงเทพฯ ก็บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความต้องการที่จะส่งบุตรหลานไปศึกษาทางศาสนาถึงประเทศอาหรับอยู่มาก เพราะถือว่าถ้าสำเร็จหรือเคยไปศึกษาจากประเทศอาหรับมาแล้ว จะมีหน้าตา ผู้คนนับหน้าถือตา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและมีเกียรติ

นอกจากนี้ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีพวกนักการเมืองบางคนหวังผลประโยชน์ส่วนตัว ไม่สนับสนุนให้ประชาชนได้รับการศึกษาสูง ๆ มักจะบิดเบือนและชักขวางโดยเอาศาสนาบังหน้า เช่น "การเขียนหนังสือไทยนี่ก็เป็นบาป ผู้เรียนจะกลายเป็นไทยและนับถือศาสนาพุทธต่อไป" ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ถ้าประชาชนมีการศึกษาสูง ๆ แล้ว ยากที่จะยุยงส่งเสริม และชี้ชวนให้ประชาชนเอาใจออกห่างจากประเทศไทยได้

๔.๕ สภาพทางการเมือง

ตามประวัติศาสตร์การปกครองของจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น จะพบว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้อาจประสบกับปัญหาความไม่สงบในทางการเมืองเกี่ยวกับการกบฏ การแบ่งแยกดินแดนมีขึ้นเป็นยุคสมัยต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๕ จนถึงปัจจุบันนี้ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลเพียงกลุ่มน้อยที่หวังอำนาจอาสนาหาผลประโยชน์ส่วนตนและบางคนก็มีเชื้อสายมาจากพระยาเมืองที่เสียอำนาจและยังใฝ่ฝันมักใหญ่ใฝ่สูงในเรื่องการเมืองทั้งที่อาศัยอยู่ในเขตไทยและในเขตมาเลเซีย ได้ฉวยโอกาสทำการยุยงส่งเสริมประชาชนที่มีการศึกษาคำ เพราะง่ายแก่การจูงใจโดยยกเอาเรื่องเชื้อชาติ ภาษาและศาสนามาบังหน้าอ้างว่า ชาวไทยมุสลิมไม่ใช่คนไทย แต่เป็นคนมลายู ดินแดนจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นของมลายูต้องปกครองกันเอง และกล่าวหาว่าการปกครองของไทยกดขี่ข่มเหงรีดนาทาเร้น

เพื่อทำลายชาติมลายู ทำลายศาสนาอิสลามเหล่านี้ เป็นต้น และอาศัยความปั่นป่วนทางการเมืองภายในและภายนอกเป็นเครื่องประกอบ

สถานการณ์เกี่ยวกับความไม่สงบทางการเมืองในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น แยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

๔.๕.๑ ขบวนการแบ่งแยกดินแดน

ปัญหาเกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดนนี้ มีความเคลื่อนไหวจริง ๆ เพียง ๓ จังหวัดเท่านั้น คือ ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ส่วนสตูลนั้นไม่มีใครมีปัญหา

ผู้ที่คิดแบ่งแยกดินแดนคนแรกคือ คาโต๊ะบังกาลัน ในสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คาโต๊ะบังกาลันได้ออกการกำเริบขึ้นในปัตตานี พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้โปรดเกล้าให้ยกทัพไปทำการปราบปรามได้สำเร็จและประหารชีวิต คาโต๊ะบังกาลันเสีย แต่ดินแดนส่วนนี้ก็ยังไม่สงบ จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้จัดรูปการปกครองเมืองปัตตานีเสียใหม่ โดยแบ่งออกเป็น ๗ หัวเมือง คือ เมืองปัตตานี หนองจิก ยะหริ่ง สายบุรี ยะลา รามันห์และระแงะ ซึ่งเท่ากับเป็นการริกรอนอำนาจของเจ้าเมืองปัตตานีลงเพื่อป้องกันมิให้คิดกบฏขึ้นอีก แต่การแก้ไขปัญหาคาวยวิธีดังกล่าวนี้ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ยังมีผู้คนคิดกันกบฏ หรือตั้งตัวเป็นอิสระอยู่เนือง ๆ เช่น เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๕ ตนกูระมีกิน หลานเจ้าเมืองไทรบุรี ได้ชักชวนเจ้าเมืองปัตตานี และเจ้าเมืองยะหริ่งคิดการกบฏ แต่พอทราบข่าวว่ากองทัพกรุงเทพฯ จะยกทัพไปปราบก็ได้แยกย้ายกันหลบหนีไป และเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๒ ตวนกูหมักสลัด กับตวนกูอับดุลลาฮิดกบฏร่วมกับโจรสลัด เข้าทำการโจมตีและยึดเมืองกลันตัน ไทรบุรี ตรังกานู ยะหริ่ง โดยเผาเมืองระแงะและจะเข้าโจมตีเมืองสงขลา ทางกรุงเทพฯฯ ต้องส่งกองทัพไปทำการปราบปรามจึงสงบราบคาบ

ต่อมาในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงเปลี่ยนแปลงการปกครองหัวเมืองทั้ง ๗ ในจังหวัดภาคใต้อีก ด้วยการยกเลิกตำแหน่งเจ้าเมืองหรือ

พระยาเมือง แล้วแต่งตั้งข้าหลวงเทศาภิบาลขึ้นแทน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกระทบกระเทือนฐานะของพระยาเมืองทั้งหลายที่มีอำนาจมาแต่เดิม ทำความพอใจให้บรรดาเจ้าเมืองและพระยาเมือง เพราะอำนาจและผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้รับความน้อยลง เช่น เงินช่วยสาอากร ส่วนใหญ่ถูกแบ่งไปเข้าท้องพระคลัง คงได้รับแต่เพียงเล็กน้อย ดังนั้นบรรดาเจ้าเมือง พระยาเมืองที่สูญเสียอำนาจและประโยชน์จึงพากันกระตังกระเคื่องและร่วมกันคิดกบฏเพื่อแบ่งแยกดินแดนเหล่านั้นอยู่นิ่ง ๆ และความคิดดังกล่าวได้ตกทอดมาถึงลูกหลานในสมัยต่อมา

ภายหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงระเบียบการปกครองบริเวณหัวเมืองทั้ง ๗ ได้ไม่นานนัก คือ เมื่อสิ้นปี พ.ศ. ๒๔๔๕ พระยาริษิตภักดีหรือทวนภู่อับดุลกาเทร์ ซึ่งเป็นพระยาเมืองปัตตานีคนสุดท้าย ก็ได้เคลื่อนไหวกบฏแข็งเมือง ไม่ยอมรับระเบียบการปกครองใหม่ ข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑลจึงทำการจับตัวส่งเข้ามากรุงเทพฯ และถูกส่งตัวไปกักกันไว้ที่จังหวัดพิษณุโลกมีกำหนด ๑๐ ปี แต่ได้กักกันจริงเพียง ๒ ปี ๙ เดือน ก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษ กลับไปอยู่ที่บ้านเดิม คือ บ้านจะบังติกอ อำเภอเมืองปัตตานี ได้ทำการโฆษณาหาพรรคพวกเพื่อคิดการกบฏต่อไปอีก และโฆษณาให้ราษฎรเกลียดชังรัฐบาลไทยว่าดินแดนปัตตานีเป็นของมลายูมาก่อน ขอให้ช่วยกันดำเนินงานเพื่อให้ได้ดินแดนคืนมา แต่ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบความเคลื่อนไหว พระยาริษิตภักดีจึงได้อพยพไปอยู่ถลันตัน เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๕ คงติดต่อกับคนภายในประเทศทำการยุยงให้มีการกบฏเกิดขึ้นตลอดมา

พ.ศ. ๒๔๖๕ พระยาริษิตภักดีเป็นกบฏยุยงประชาชน โดยมีนายเปาะจิก เป็นหัวหน้าในประเทศ มีสมัครพรรคพวกประมาณ ๑๕๐ คน และมีพวกหะยีรวมด้วยหลายคน ทำการปล้นสดมภ์ราษฎร มีหัวหน้าในท้องที่ต่าง ๆ ตัวพระยาริษิตภักดีจะนำกำลังจากรัฐถลันตันเข้ามา ทางทางไคตั้ง พตอ. พระยาheimประยุตทหารไปปราบปราม นายเปาะจิกต่อสู้ และถึงแก่ความตาย พรรคพวกถูกจับกุมและถูกจำคุกหลายคน ๔๘

๔๘ พอ. อุดม ไพบูลย์ธรรม, ปัตตานีชาวไทยอิสลามในประเทศไทย, วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยกองทัพบก ชุดที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๐๗ - ๒๕๐๘, หน้า ๘๖.

พระยาวิสุทธิศักดิ์ไถ่ถึงแก่กรรมที่เมืองกลันตัน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๒ ตวนกูมะหะหมัด มะโฮยิดกิน (ตวนกูมะโฮยิดกิน) บุตรชายคนสุดท้าย ซึ่งรับราชการอยู่ในรัฐกลันตันขณะนั้น ได้รับรางวัลบำเหน็จการ เพื่อแบ่งแยกดินแดนต่อมา

ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ตวนกูอัปคุดยะลา หรือ นายอภุชย์ ณ สายบุรี ไต่อางตนเป็นผู้นำภาคใต้ ยื่นคำร้องต่อรัฐบาล กล่าวหาว่าการปกครองของรัฐบาลไทยเหยียดหยามและขัดต่อวัฒนธรรมของคอมมลาญภาคใต้ ขัดต่อศาสนาอิสลาม ก่อให้เกิดความเคียดแค้นแก่ประชาชนทั่วไป รัฐบาลได้ชี้แจงตอบว่า ไต่กระทำโดยความรอบคอบและเที่ยงธรรมแล้ว ตวนกูอัปคุดยะลามิบทบาททางการเมืองร่วมกับตวนกูมัตการอูฮูที่อพยพไม่มี ภูมิลำเนาอยู่ที่กลันตันเพื่อร่วมงานกับตวนกูมะหมุคมะโฮยิดกิน ทำการยุยงประชาชนในสี่จังหวัดภาคใต้กระด้างกระเดื่องมาจนปัจจุบันนี้

ต่อมาเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นยึดครองมลายู ขบวนการต่าง ๆ ที่ต่อสู้ให้เกิดอิสรภาพได้เกิดขึ้น มีการชักจูงชาวพื้นเมืองให้สำนึกในเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา เมื่อสงครามสงบลงมลายูก็ก็นรนเพื่ออิสรภาพ และในที่สุดก็ได้รับเอกราชจัดตั้งเป็นสหพันธมลายู ในระยะนี้ ตวนกูมะโฮยิดกิน ได้วางแผนการที่จะแบ่งออกดินแดนทางจังหวัดภาคใต้ของไทย โดยให้เอากิจการของสมาคมยุวมลายู (KMK กลันตันมลายูมูคา) ซึ่งญี่ปุ่นเคยสนับสนุน มาเผยแพร่ทางจังหวัดชายแดนภาคใต้ กวดยการติดต่อกับอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย คณะกรรมการอิสลามจังหวัดและลูกหลานเจ้าเมือง เก่า ๆ ที่สูญเสียอำนาจ เพื่อชักจูงให้เกลียดชังรัฐบาลไทยโดยรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน

การแยกจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยไปรวมกับมลายูนั้น ตวนกูมะโฮยิดกินได้กำหนดไว้ ๒ วิธี คือ ๕๘

๕๘ นายคณิง (นามแฝง), โจรผู้ร้ายใน ๓ จังหวัดภาคใต้, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒๔ วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๑๘ หน้า ๑๒.

๑. อนุมัติให้รัฐบาลอังกฤษ เจริญจากกับรัฐบาลไทยอย่าง เป็นทางการ โดยอาศัย
ดินแดน เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาและการปกครอง

๒. เมื่อวิธีแรกคือ ไซล์ทธิราตินิยมไม่เป็นผล ก็จะก่อความไม่ไว้วาง
ขึ้นในดินแดนเหล่านั้น โดยอาศัยสหพันธมลายุทธนุหลัง จากนั้นจึงทำการแยกดินแดนควยการ
ไว้กำลัง

เมื่อรัฐบาลไทยสืบทราบความเคลื่อนไหวดังกล่าว จึงติดตามสอบสวนบรรดาบุคคล
ที่เข้าร่วมในขบวนการดังกล่าว ตามกฎหมายไซยิดกินจึงได้เปลี่ยนแนวทางไป ในระยะปี ๒๔๘๕
- ๒๔๘๖ ตามกฎหมายไซยิดกิน ได้ตั้งขบวนการแบ่งแยกดินแดนขึ้นที่รัฐกลันตัน มีความมุ่งหมาย
เป็นผู้ช่วย ได้ทำการยุยงส่งเสริมให้ประชาชนใน ๔ จังหวัดภาคใต้กระด้างกระเดื่องสำหรับ
การดำเนินการภายในประเทศนั้น มีนายหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ ประธานกรรมการอิสลาม
ประจำจังหวัดปัตตานีในขณะนั้น เป็นหัวหน้าและมีสาขาติดต่อกับกรรมการอิสลามประจำจังหวัด
ต่าง ๆ ทางชายแดนภาคใต้ได้โดยมีสมาชิกและสุเหร่าต่าง ๆ ดำเนินการ โดยใช้วิธีการ
โฆษณาให้รักชาติมลายูว่า คนไทยมุสลิมนั้นเป็นคนมลายู ดินแดน ๔ จังหวัดเป็นของคน
มลายูต้องปกครองกันเอง และกล่าวหาว่า การปกครองของไทยกดขี่บีบบังคับเพื่อทำลาย
ชาติมลายู ทำลายศาสนาอิสลาม รัฐบาลไม่ไ้ช่วยเหลือหนุนบำรุงอะไร นอกจากนี้ ได้
เรียกร้องสิทธิต่าง ๆ อันไม่สามารถจะให้ได้เพราะขัดกับรัฐธรรมนูญ และทำการบิคเปื้อน
เผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ทั้งในและนอกประเทศ มีการส่งบัตรสนเท่ห์ กล่าวโทษข้าราชการ
ที่เข้มแข็ง ก่อให้เกิดความระส่ำระสายตื่นเต้นแก่ราษฎรหรือทำให้ราษฎรหวาดกลัว

ส่วนการดำเนินการภายนอกประเทศนั้น มีความมุ่งอับดุลยะลา ตันกูมัตตารอ และ
ตามกฎหมายไซยิดกิน ทั้งสำนักงานอยู่ที่กลันตัน วางแผนการต่าง ๆ อยู่เบื้องหลัง จน
กระทั่งตามกฎหมายไซยิดกินเสียชีวิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๖ และในเวลาต่อมาตามกฏมัตตารออีกเสีย
ชีวิตลง ตันกูยะดามาเซ วังได้ดำเนินงานของขบวนการโจรก่อการร้ายหรือขบวนการแบ่ง
แยกดินแดนมาจนถึงปัจจุบันนี้

ในการดำเนินงานของ นายหะยีสุหลง อับดุลกาเดร์ ได้ทำหนังสือยื่นต่อรัฐบาลไทยเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ของคนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้รวม ๗ ข้อ คือ ^{๕๐}

๑. ขอให้รัฐบาลรับรองว่า ๔ จังหวัด คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล เป็นแคว้นมลายู และขอให้แต่งตั้งข้าราชการผู้ใหญ่ ซึ่งคนในแคว้นนี้เป็นผู้เลือกขึ้น จากผู้ที่เกิดในแคว้นนั้น และขอให้มียอำนาจในการปกครองทุกอย่างใน ๔ จังหวัดนี้ ซึ่งถือเสมือนเป็นแคว้น ๆ หนึ่ง

๒. บรรดาข้าราชการใน ๔ จังหวัดนี้ ต้องเป็นผู้ถือศาสนาอิสลาม ๘๐ %

๓. ภาษาที่ใช้ในแคว้นนี้ให้ใช้ภาษาไทยและภาษามลายู

๔. โรงเรียนประถมให้ใช้ภาษามลายู

๕. ให้รัฐบาลรับรองกฎหมายศาสนา และขอให้แยกศาลศาสนาเสียจากศาลบ้านเมือง ตุลาการของศาลนี้ให้ใช้คนอิสลามที่รอบรู้

๖. บรรดาภาษ้อาการต่าง ๆ ที่เก็บได้ใน ๔ จังหวัดนั้นให้ใช้เพื่อประโยชน์ของจังหวัดนั้น

๗. ให้ตั้งองค์การศาสนาอิสลามไว้ว่าน เจ้เต็มในเรื่องอันเกี่ยวแก่ศาสนาอิสลามใน ๔ จังหวัดนี้ อยู่ในความควบคุมและกุศโลบายของข้าราชการผู้ใหญ่

ข้อเรียกร้องดังกล่าว ถ้าพิจารณาให้ถี่ถ้วน ก็เท่ากับการเรียกร้องขอแบ่งการปกครอง ๔ จังหวัดภาคใต้ของไทยโดยตรง เป็นเหตุให้รัฐบาลไทยในสมัยนั้นสืบสวนและสอบสวนหาหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน จนในที่สุดก็ถูกทางราชการจับกุมในข้อ

^{๕๐} พระยารัตนภักดิ์, "แผนการยุบเลิกการร้าย" หนังสือประกอบการอภิปรายเรื่องปัญหา ๔ จังหวัดภาคใต้ (พระนคร : โรงพิมพ์เสียงเชียงใหม่, ๒๕๑๔)

หากฎ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๕๑ ทรกมกายเอกสารมากมาย คำเป็นคดีฟ้องร้อง
 ที่ศาลจังหวัดนครศรีธรรมราช ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกนายหะยีสุทรงมีกำหนด ๗ ปี
 ลดฐานปรานี ๑ ใน ๕ คงให้จำคุกไว้มีกำหนด ๔ ปี ๘ เดือน แต่ถูกจำคุกอยู่ ๓ ปี ๖
 เดือนก็ได้รับพระราชทานอภัยโทษ แต่หะยีสุทรงก็ยังคงมีการติดต่อกับองค์การบริหาร
 แบ่งแยกดินแดนในรัฐลันตันอยู่ จนกระทั่งในปี ๒๔๕๗ ปรากฏว่า หะยีสุทรงได้หายสาบ
 สูญไป ทำให้ขบวนการแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ระงับไปชั่วคราว แต่การหายสาบสูญของ
 นายหะยีสุทรง ก็ได้สร้างความไม่พอใจให้แก่ชาวไทยมุสลิมมากขึ้น โดยหาว่ารัฐบาลไม่
 ให้ความเป็นธรรม ประกอบกับสหประชาชาติได้รับเอกราชเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ.
 ๒๕๐๐ จึงทำให้คนไทยมุสลิมจำนวนไม่น้อยหันไปยึดใฝ่ทางมลายูมากขึ้น และยกย่องว่า
 เป็นตัวอย่างแห่งการต่อสู้เพื่อเอกราชสำหรับชาวมุสลิม

ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้ นายหะยีอามีน โตะมีนา ซึ่งเป็นบุตรของหะยีสุทรง
 ได้รับการยกย่องจากชาวปัตตานีแทนบิดา จึงได้ดำเนินการต่อมาจนถึงปัจจุบัน

เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๐๑ นายอามีน โตะมีนา ได้จัดพิมพ์หนังสือภาษา
 มลายูขึ้นเล่มหนึ่ง มีชื่อแปลเป็นภาษาไทยว่า "รวมแสงแห่งสันติ" โดยอ้างว่า นายหะยี
 สุทรงผู้เป็นบิดาได้รวบรวมไว้ เพื่อหวังเผยแพร่และจูงใจชาวไทยมุสลิมให้สนับสนุนความคิด
 เห็นของนายหะยีสุทรง รวมทั้งได้พยายามโฆษณาชักจูงให้ชาวไทยมุสลิมระลึกถึงความ เป็นมา
 ในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับดินแดน เชื้อชาติ ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๓ ได้มีการตั้งตัวแทนหน่วยกู้ชาติขึ้นทุกอำเภอ และแทบทุก
 ตำบลสะสมอาวุธ ยุทโธปกรณ์ทำเงินทุน และทางฝ่ายพรรคพวกในลันตันได้พิมพ์หนังสือ
 "ประวัติรัฐมลายู ปัตตานี" แล้วนำมาเผยแพร่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีบทบาทเป็น
 ใ้รักชาติมลายู การโฆษณาใช้วิธี ผู้สอนศาสนาสอดแทรกการเมือง และชักชวนราษฎร
 ชาติที่คืนไว้เป็นกรรมสิทธิ์ จนกระทั่งถึงต้นเดือนมีนาคม ๒๕๐๔ หลังวันออกบวชตามแผนการ
 จะใช้กำลังทำการสู้รบยึดสถานที่ราชการ จับบุคคลสำคัญ ทำลายการคมนาคม และสิ่ง

สำคัญของทางราชการ แต่ทางราชการได้สืบทราบแผนการดังกล่าว จึงได้พยายามป้องกัน และเข้าทำการจับกุมตัวบุคคลในระดับหัวหน้า รวมทั้งนายอาหมินโตะมีนา ยืนฟ้องบุคคลเหล่านี้ด้วยข้อหาสมคบกันกระทำเป็นกบฏเพื่อแบ่งแยกราชอาณาจักร กระทำการระดมกำลังคนและอาวุธ เพื่อทำการกบฏ กระทำการโฆษณา โดยทางวาจาและหนังสือ ให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้น และมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ต่อศาลทหารกรุงเทพ ฯ ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติให้ถอนฟ้อง

แม้ว่าทางราชการจะได้ปล่อยตัวนาย อาหมิน โตะมีนา กับพวกแล้ว ความคิดที่จะแยกดินแดนจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ก็ยังมีผู้คิดดำเนินการอยู่เรื่อย ๆ โดยมีบุคคลคณะหนึ่งประกอบด้วยอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นไทยมุสลิม อดีตนักการเมืองที่สูญเสียอำนาจและผู้สืบทอด เจ้าเมืองเก่า ๆ และคณะกรรมการอิสลาม จังหวัดภาคใต้บางคน รวมกันก่อตั้งขบวนการขึ้นใหม่ โดยใช้ชื่อว่า "พรรคชาตินิยมภาคใต้" และดำเนินการตามนโยบายและการบัญชาของ "องค์การกู้ชาติมลายูเหนือ"

แผนการแบ่งแยกดินแดนของ "พรรคชาตินิยมภาคใต้" ได้กระทำแบบใดดินในลักษณะดังนี้ ๕๑

๑. ปลุกความนิยมพรรคในทุกท้องถิ่น และพยายามให้ประชาชนตื่นตัวทางการเมืองยิ่งขึ้น ด้วยการยึดถือ เชื้อชาติ ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนประวัติกาลต่อสู้ของ ชนชาติมลายูในปัตตานีเป็นแนวทาง
๒. เมื่อประชาชนเห็นดีเห็นชอบ จะให้มีการเลือกตั้งบุคคลขึ้นเป็นหัวหน้าพรรค และจะจัดให้มีการประชุมกันเป็นประจำ

๕๑ นายคณิง, (นามแฝง) · โจรผู้ร้าย ใน ๓ จังหวัดภาคใต้, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒๕ วันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๘ หน้า ๑๓ - ๑๔.

๓. ออกหนังสือพิมพ์และแถลงการณ์เพื่อโฆษณาเผยแพร่แก่ประชาชน
๔. เมื่อดำเนินงานตามแผนการจัดตั้ง ๓ ข้อแล้ว ให้เริ่มสะสมกำลังอาวุธ รับหน่วยอาสาสมัคร จัดสถานที่สำหรับทางการฝึกอาวุธ และแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบบริหารงานด้านต่าง ๆ
๕. เมื่อทุกอย่างพร้อม ให้เริ่มเก็บขบวนการและแสดงมิตินหารชนประท้วงรัฐบาล เมื่อการเรียกร้องไม่ตกลงก็ให้ใช้วิธีการก่อความสงบด้วยการสร้างเหตุร้ายหรือคดีอาชญากรรม

นอกจากแผนการจัดตั้งพรรคชาติไทยภาคใต้ดังกล่าวแล้ว ขบวนการแบ่งแยกดินแดนของไทยยังมีแผนการจัดตั้งรัฐมลายูปัตตานีอีกด้วย ซึ่งดำเนินการโดยตนกู อับดุลยะลา นานะ หรือ นายอูดุลย์ น. สายบุรี ซึ่งเป็นลูกเจ้าพระยาเมืองสายบุรี โดยความร่วมมือของ นายอามีน โตะมีนา แผนการจัดตั้งรัฐมลายูปัตตานีนั้น กำหนดรวมจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล เข้าด้วยกันเป็นอิสระ ไม่ขึ้นอยู่ในอำណัติของประเทศใด

ในด้านการดำเนินงาน ไก่วางหลักเกณฑ์เป็นชั้น ๆ ดังนี้ ^{๕๒}

๑. ทำการโฆษณาชวนเชื่อ ทั้งทางหนังสือพิมพ์ และเอกสารเป็นเล่ม และส่งคนเข้าแทรกซึมอบรมเรื่องคตินิยมตามปอเนาะ มัสยิด และสุเหร่าต่าง ๆ
๒. จัดตั้งหน่วยกู้ชาติ เพื่อเป็นผู้ดำเนินงานตามแผนการ และตั้งกองทุนขึ้นทุกอำเภอ
๓. ยุยงให้คนไทยมุสลิม บุกรุกที่ดินป่าสงวน ชี้อกรรณสิทธิ์จับจอง และพยายามกีดกันคนไทยที่ถือศาสนาพุทธ เพื่อประโยชน์ด้านการเมือง

^{๕๒} นายคณิง, (นามแฝง), โจรผู้ร้ายใน ๓ จังหวัดภาคใต้, สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒๖, วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๑๘ หน้า ๘.

๔. จัดหาทุนและอาวุธ
๕. ทำการติดต่อกับพรรคการเมืองในสหพันธ์มาเลเซีย
๖. ติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ที่ประชาชนนับถือศาสนาอิสลาม
๗. ติดต่อกับประเทศคอมมิวนิสต์

ทางด้านการปฏิบัติการนั้น ให้กระทำการดังนี้คือ พยายามแย่งชิงอาวุธจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามที่มีโอกาส โจมตีสถานีตำรวจหรือท่ารถ และฐานปฏิบัติการของกลุ่มครอบครัวบ้าน เพื่อยึดอาวุธและกระสุน พยายามก่อความสงบสุข โดยทำการจับกุมบรรดาข้าราชการแล้วเรียกค่าไถ่เพื่อแสดงอิทธิพล

นอกจากนี้ ขบวนการโจรก่อการร้าย หรือขบวนการแบ่งแยกดินแดน ยังได้รับความสนับสนุนจากประเทศที่นับถือศาสนาอิสลามบางประเทศอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคการเมืองบางพรรคในสหพันธรัฐมาเลเซีย ซึ่งส่วนมากเป็นพรรคฝ่ายค้านของรัฐบาลมาเลเซีย โดยหยิบยกสาเหตุในเรื่องความคล้ายคลึงกันทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมมาเป็นข้ออ้าง พรรคที่สนับสนุนการแบ่งแยกดินแดนนี้ เช่น พรรค Raayat และสมาชิกในกลุ่มหัวรุนแรงของพรรค UMNO (United Malay Nationalist Organization) ซึ่งมีความเคลื่อนไหวในทางเรียกร้องให้ผนวก สังกัหวัดภาคใต้ของไทยเข้ากับมาเลเซีย ถึงกับเคยยื่นข้อเสนอนี้ต่อรัฐบาลมาเลเซีย แต่ตงกู อับดุลราห์มาน นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วย ได้ตอบว่า^{๕๓}

"จังหวัด ๔ จังหวัดภาคใต้ของไทยคือ ปัตตานี นราธิวาส สตูล และยะลา เป็นดินแดนของไทย ถ้าหากปฏิบัติไปตามคำเรียกร้องเช่นนั้นแล้ว ก็เป็นที่น่าวิตกว่าจะก่อให้เกิดสงครามขึ้นอย่างแน่นอนระหว่างไทยกับมลายู เท่านั้น... ดินแดน ๔ จังหวัดนี้ เป็นส่วนหนึ่งและเป็นของประเทศไทย ประเทศไทยย่อมจะไม่ให้ดินแดนของตนไปเป็นของคนอื่นอย่างแน่นอน"

^{๕๓}กรมศิลปากร, เรื่องเดิม, หน้า (๕) - (๖).

พรรค PAS. หรือพรรค PMIP (Pan Malayan Islamic Party) ซึ่งเป็นพรรคชาตินิยมจัด และโน้มเอียงไปทางคอมมิวนิสต์ พรรคนี้มีอิทธิพลมาก ต่อราษฎรใน ๔ จังหวัดภาคใต้ของไทย โดยเหตุที่พรรคนี้ประกอบด้วยพวกที่มีหัวรุนแรงมาก ไม่ต้องการให้ชนเชื้อชาติอื่น และนับถือศาสนาอื่นมาปกครองชาวไทยมุสลิม นอกจากชาวมลายูเลยที่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น พรรคนี้ได้ก่อตั้งขึ้นอย่างมั่นคงในรัฐกลันตัน มีคาโต๊ะ ทะยี โมฮัมเหม็ด อัสรี มินะหะยี มุศก (คาโต๊ะอัสรี) เป็นประธานพรรค ประชาชนในรัฐนี้ให้ความสนับสนุนพรรค PAS. มากกว่าพรรครัฐบาล ๕๔

เมื่อประเทศสหพันธรัฐมลายูขยายตัว เป็นประเทศมาเลเซีย ซึ่งรวมดินแดน มลายา สิงคโปร์ ซาราวัก และซามาท เข้าด้วยกันเมื่อ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๖ ก็ได้มีการเคลื่อนไหวที่จะเรียกกอง เขา ๔ จังหวัดภาคใต้ของไทยเข้าไปรวมอีกด้วย

ในประมาณเดือนมีนาคม ๒๕๐๘ นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย คือ ตงกู อับดุลรามานท์ ได้กล่าวอีกว่า ๕๕

"ดินแดนสี่จังหวัดภาคใต้นั้น เป็นของไทยอย่างแน่นอน และไม่มีเหตุผลอย่างใดเลยที่มาเลเซียจะเรียกกอง เขาดินแดน ๔ จังหวัดภาคใต้นั้นไปจากไทย... การที่มาเลเซียจะเรียกร้องดินแดนจากไทยนั้นเป็นเรื่องนาคิด เพราะถ้ามลายูไทยจะเรียกร้องเขาบางแล้ว ดินแดนส่วนใหญ่ของมลายูก็เคยเป็นของไทย และถ้ามลายูไทยจะเรียกคืนบางแล้ว ก็มีสิทธิจะเรียกคืนได้ ลงไปจนถึงสิงคโปร์ ประจวบกับสี่จังหวัดภาคใต้นั้น ไม่มีเรื่องที่จะต้องเดือดร้อนอย่างใด ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกับคนไทยในภาคกลาง ในเรื่องศาสนาและเรื่องภาษาพูด ก็ต้องเป็นคนไทย อยู่คนเดียว... ถ้ามลายูจะมีใครที่อยู่ในจังหวัดภาคใต้ รู้สึกไม่มีความ

๕๔ สงคราม ชีนิบาล, ภาวะผสมกลมกลืนชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๘, (อัครสำเนาะ) หน้า ๕๘.

๕๕ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช, "ปัญหาดินแดนสี่จังหวัดภาคใต้กับมลายู" เมืองไทยในสังคมโลก (ธนบุรี : โรงพิมพ์พระไพฑูริย์) หน้า ๒๖๒ - ๒๖๓.

สบายอย่างไรที่จะอยู่ในประเทศไทยแล้ว ก็ขอให้คนที่รู้สึกว่าจะสบาย
ไม่สุขนั้น เดินทางไปอยู่ในประเทศมาเลเซีย ยินดีต้อนรับ ถ้าหากว่า
การอยู่ในมาเลเซีย จะมีความสุขกว่าในประเทศไทย แต่การที่จะเรียก
รองคืนแดนทางภาคใต้ส่วนหนึ่งส่วนใดของไทยคืน มาเลเซียไม่ทำเป็น
เค็ดขาด"

นอกจากขบวนการ ยกคืนแดนจะได้รับความสนับสนุนจากพรรคการเมืองฝ่าย
ค้านในมาเลเซียแล้ว ยังมีกลุ่มนักศึกษามุสลิม (National Union of Malaysian
Students) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากนักศึกษาการเมืองฝ่ายค้าน จัดพิมพ์หนังสือ
ชื่อ เสียงนิสิต (Suara Siswa) ซึ่งกล่าวถึงความไม่เป็นมาของ ๔ จังหวัดภาคใต้
โจมตีรัฐบาลไทยว่าทำการกดขี่ข่มเหงทารุณต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้
และเรียกร้องให้ต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรม เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.

๒๕๑๓

ในปัจจุบัน กลุ่มโจรก่อการร้าย หรือโจรแบ่งดินแดนได้แยกตัวออกเป็นกลุ่ม
ย่อย ๆ หลายกลุ่ม บางพวกก็เป็นโจรผู้ร้ายธรรมดา ที่ขบวนการแบ่งแยกดินแดนคอยให้
ความสนับสนุนทั้งในด้านการเงินอาวุธ และให้อาหาร เพื่อให้สร้างความวุ่นวายขึ้นใน
ประเทศไทย การสนับสนุนของขบวนการแบ่งแยกดินแดนนี้เป็นเหตุให้เกิดโจรก๊กเล็กก่น้อย
สร้างความยุ่งยากและเป็นปัญหาแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามเป็นอย่างมาก

เขตยึดครองที่พวกโจรเหล่านี้ ได้แพร่อิทธิพลอยู่ในสามจังหวัดภาคใต้ คือ
ที่จังหวัดปัตตานี ในท้องที่อำเภอหนอง อำเภอสายบุรี อำเภอปานาเระ อำเภอยะรัง
และอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดนราธิวาสในท้องที่ อำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ
และอำเภอที่ติดกับชายแดนประเทศมาเลเซีย ส่วนที่จังหวัดยะลา มีในท้องที่อำเภอ
รามัน และอำเภอยะหา ๕๖

๕๖ หนังสือสยามรัฐ, (รายวัน) ๑๔ มิถุนายน ๒๕๑๓ หน้า ๗.

การปฏิบัติงานของพวกโจร เหล่านี้จะแยกออกเป็นสาย ๆ มีอยู่ประมาณยี่สิบสาย
 เขตการปฏิบัติงานของโจร เหล่านี้จะครอบคลุมดินแดนสามจังหวัดภาคใต้ ในระยะแรกก่อน
 ที่จะมีโจรก่ออื่น ๆ เกิดขึ้นนั้น มีกลุ่มโจรที่มีอิทธิพลมากอยู่ ๒ กลุ่ม กลุ่มแรกมีนาย เปาะเยะ
 หรือคือ เอะ มะติเยะห์ มีเขตปฏิบัติการในบริเวณพื้นที่จังหวัดนราธิวาส และในท้องที่อำเภอ
 สายบุรี จังหวัดปัตตานี โดยก่อความวุ่นวายต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ โดยได้
 ได้รับความสนับสนุนจากนักการเมืองที่หลบหนีไปอยู่ในมาเลเซีย เมื่อปี ๒๕๑๕ ทางกรมตำรวจ
 ได้ใช้วิธีปราบปรามขั้นรุนแรง ทำให้นาย เปาะเยะ และพรรคพวกหนีเข้าไปในมาเลเซีย
 ทำให้จนกลางเดือนเมษายน ๒๕๑๗ จึงได้หลบกลับมาดำเนินการในเขตไทยอีก ^{๕๓}
 ในปัจจุบันนี้ ทางกรมตำรวจได้ตั้งรางวัลค่าตัว นายเปาะเยะ ไม่ว่าจะจับเป็นหรือจับตาย
 เป็นจำนวนเงินถึง ๒๐๐.๐๐๐ บาท ซึ่งนับว่าเป็นอัตราค่าหัวที่สูงที่สุดที่รัฐบาลเคยตั้งมา ^{๕๔}

อีกกลุ่มหนึ่งมี นายเปาะสุ วาแมติซา เป็นหัวหน้า มีเขตปฏิบัติการในบริเวณ
 พื้นที่ของจังหวัดยะลา อยู่ในท้องที่อำเภอรามัน ทำหน้าที่ทางด้านการเมือง การทูตหรือ
 การเจรจา โดยรับคำสั่งจากผู้บงการซึ่งอยู่ในมาเลเซีย เมื่อปี ๒๕๑๘ เดือนพฤษภาคม
 นายเปาะสุ ได้นำโจรภาคใต้จำนวน ๗๘ คน เข้ามอบตัวต่อทางการ เพื่อที่จะต่อสู้คดีต่าง ๆ
 และปฏิเสธข้อกล่าวหาที่ว่า เขาคู่ฆ่าล้างขบวนการแบ่งแยกดินแดน ^{๕๕}

ก่อนหน้าที่เปาะสุจะเข้ามอบตัวนั้น เขาได้วางแผนจับครูไทยพุทธเพื่อไม่ให้สอน
 หนังสือไทย และแผนขั้นต่อไป คือ สั่งให้สมุนโจรพยายามฆ่าผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัด
 จังหวัด ผู้กำกับกร ร นายอำเภอ และผู้บังคับกอง ใน ๓ จังหวัดภาคใต้ คือ ปัตตานี
 ยะลา และนราธิวาส.

^{๕๓} บ้านเมือง, ๒๗ กันยายน ๒๕๑๘ หน้า ๓.

^{๕๔} สยามรัฐรายวัน, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ หน้า ๑.

^{๕๕} สยามรัฐรายวัน, ๘ พฤษภาคม ๒๕๑๘ หน้า ๑, ๑๑ เมษายน ๒๕๑๘ หน้า ๑๖.

ในชั้นสุดท้าย เปาะสูจะตั้งตนเอง เป็นผู้ปกครองรัฐ ถ้าหากสามารถแยกดินแดน ๓ จังหวัดภาคใต้ ตั้งเป็นสาธารณรัฐปัตตานี และขับไล่นายพรตออกไปในทันทีทำการแยกดินแดน ได้สำเร็จ ๒๐

สำหรับทุนการดำเนินการ กลุ่มโจรได้รับการสนับสนุนจากประเทศมุสลิมเกือบทุกชาติ เฉพาะชาติอาหรับก็ได้ให้ทุนแก่นักเรียนปอเนาะปีละหลายทุน ส่งไปเรียนวิชาการทหารที่อินโดนีเซีย เรียนศาสนาที่อียิปต์ และกฎหมายที่ปารีสโตน์ และเยอรมัน เคยมีพวกกองโจรอาหรับเดินทางมาที่นราธิวาส เพื่อติดต่อกับคนไทยที่เคยไปเรียนที่อาหรับ ในการนี้กองโจรได้เคยเสนอให้เงินจำนวนหลายล้านบาทแก่โรงเรียน อัสสลิมียะห์ เพื่อปรับปรุงปอเนาะแห่งนั้น แต่โรงเรียนไม่กล้ารับทุนดังกล่าว

ในด้านการแทรกแซงและปลุกปั่นในปอเนาะ มีพรรคพวกของ หะยี ยูโซะ (อดีตเจ้าของปอเนาะ โลกสะกด อำเภอลือโพธิ์ จังหวัดปัตตานี) และหะยี การิม (อดีตเจ้าของปอเนาะ ที่ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส) ซึ่งปัจจุบันทั้งสองคนไปเปิดโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม อยู่ที่โกตาบารู ประเทศมาเลเซีย และพยายามส่งพรรคพวกไปสอนนักเรียนปอเนาะของไทย ให้ลุกขึ้นทำสงคราม ชาเบด (สงครามศาสนา โดยตายในสงครามนี้จะได้ขึ้นสวรรค์) กับรัฐบาลไทย. ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐ ๑๐๑ ๑๐๒ ๑๐๓ ๑๐๔ ๑๐๕ ๑๐๖ ๑๐๗ ๑๐๘ ๑๐๙ ๑๑๐ ๑๑๑ ๑๑๒ ๑๑๓ ๑๑๔ ๑๑๕ ๑๑๖ ๑๑๗ ๑๑๘ ๑๑๙ ๑๒๐ ๑๒๑ ๑๒๒ ๑๒๓ ๑๒๔ ๑๒๕ ๑๒๖ ๑๒๗ ๑๒๘ ๑๒๙ ๑๓๐ ๑๓๑ ๑๓๒ ๑๓๓ ๑๓๔ ๑๓๕ ๑๓๖ ๑๓๗ ๑๓๘ ๑๓๙ ๑๔๐ ๑๔๑ ๑๔๒ ๑๔๓ ๑๔๔ ๑๔๕ ๑๔๖ ๑๔๗ ๑๔๘ ๑๔๙ ๑๕๐ ๑๕๑ ๑๕๒ ๑๕๓ ๑๕๔ ๑๕๕ ๑๕๖ ๑๕๗ ๑๕๘ ๑๕๙ ๑๖๐ ๑๖๑ ๑๖๒ ๑๖๓ ๑๖๔ ๑๖๕ ๑๖๖ ๑๖๗ ๑๖๘ ๑๖๙ ๑๗๐ ๑๗๑ ๑๗๒ ๑๗๓ ๑๗๔ ๑๗๕ ๑๗๖ ๑๗๗ ๑๗๘ ๑๗๙ ๑๘๐ ๑๘๑ ๑๘๒ ๑๘๓ ๑๘๔ ๑๘๕ ๑๘๖ ๑๘๗ ๑๘๘ ๑๘๙ ๑๙๐ ๑๙๑ ๑๙๒ ๑๙๓ ๑๙๔ ๑๙๕ ๑๙๖ ๑๙๗ ๑๙๘ ๑๙๙ ๒๐๐ ๒๐๑ ๒๐๒ ๒๐๓ ๒๐๔ ๒๐๕ ๒๐๖ ๒๐๗ ๒๐๘ ๒๐๙ ๒๑๐ ๒๑๑ ๒๑๒ ๒๑๓ ๒๑๔ ๒๑๕ ๒๑๖ ๒๑๗ ๒๑๘ ๒๑๙ ๒๒๐ ๒๒๑ ๒๒๒ ๒๒๓ ๒๒๔ ๒๒๕ ๒๒๖ ๒๒๗ ๒๒๘ ๒๒๙ ๒๓๐ ๒๓๑ ๒๓๒ ๒๓๓ ๒๓๔ ๒๓๕ ๒๓๖ ๒๓๗ ๒๓๘ ๒๓๙ ๒๔๐ ๒๔๑ ๒๔๒ ๒๔๓ ๒๔๔ ๒๔๕ ๒๔๖ ๒๔๗ ๒๔๘ ๒๔๙ ๒๕๐ ๒๕๑ ๒๕๒ ๒๕๓ ๒๕๔ ๒๕๕ ๒๕๖ ๒๕๗ ๒๕๘ ๒๕๙ ๒๖๐ ๒๖๑ ๒๖๒ ๒๖๓ ๒๖๔ ๒๖๕ ๒๖๖ ๒๖๗ ๒๖๘ ๒๖๙ ๒๗๐ ๒๗๑ ๒๗๒ ๒๗๓ ๒๗๔ ๒๗๕ ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๗๘ ๒๗๙ ๒๘๐ ๒๘๑ ๒๘๒ ๒๘๓ ๒๘๔ ๒๘๕ ๒๘๖ ๒๘๗ ๒๘๘ ๒๘๙ ๒๙๐ ๒๙๑ ๒๙๒ ๒๙๓ ๒๙๔ ๒๙๕ ๒๙๖ ๒๙๗ ๒๙๘ ๒๙๙ ๓๐๐ ๓๐๑ ๓๐๒ ๓๐๓ ๓๐๔ ๓๐๕ ๓๐๖ ๓๐๗ ๓๐๘ ๓๐๙ ๓๑๐ ๓๑๑ ๓๑๒ ๓๑๓ ๓๑๔ ๓๑๕ ๓๑๖ ๓๑๗ ๓๑๘ ๓๑๙ ๓๒๐ ๓๒๑ ๓๒๒ ๓๒๓ ๓๒๔ ๓๒๕ ๓๒๖ ๓๒๗ ๓๒๘ ๓๒๙ ๓๓๐ ๓๓๑ ๓๓๒ ๓๓๓ ๓๓๔ ๓๓๕ ๓๓๖ ๓๓๗ ๓๓๘ ๓๓๙ ๓๔๐ ๓๔๑ ๓๔๒ ๓๔๓ ๓๔๔ ๓๔๕ ๓๔๖ ๓๔๗ ๓๔๘ ๓๔๙ ๓๕๐ ๓๕๑ ๓๕๒ ๓๕๓ ๓๕๔ ๓๕๕ ๓๕๖ ๓๕๗ ๓๕๘ ๓๕๙ ๓๖๐ ๓๖๑ ๓๖๒ ๓๖๓ ๓๖๔ ๓๖๕ ๓๖๖ ๓๖๗ ๓๖๘ ๓๖๙ ๓๗๐ ๓๗๑ ๓๗๒ ๓๗๓ ๓๗๔ ๓๗๕ ๓๗๖ ๓๗๗ ๓๗๘ ๓๗๙ ๓๘๐ ๓๘๑ ๓๘๒ ๓๘๓ ๓๘๔ ๓๘๕ ๓๘๖ ๓๘๗ ๓๘๘ ๓๘๙ ๓๙๐ ๓๙๑ ๓๙๒ ๓๙๓ ๓๙๔ ๓๙๕ ๓๙๖ ๓๙๗ ๓๙๘ ๓๙๙ ๔๐๐ ๔๐๑ ๔๐๒ ๔๐๓ ๔๐๔ ๔๐๕ ๔๐๖ ๔๐๗ ๔๐๘ ๔๐๙ ๔๑๐ ๔๑๑ ๔๑๒ ๔๑๓ ๔๑๔ ๔๑๕ ๔๑๖ ๔๑๗ ๔๑๘ ๔๑๙ ๔๒๐ ๔๒๑ ๔๒๒ ๔๒๓ ๔๒๔ ๔๒๕ ๔๒๖ ๔๒๗ ๔๒๘ ๔๒๙ ๔๓๐ ๔๓๑ ๔๓๒ ๔๓๓ ๔๓๔ ๔๓๕ ๔๓๖ ๔๓๗ ๔๓๘ ๔๓๙ ๔๔๐ ๔๔๑ ๔๔๒ ๔๔๓ ๔๔๔ ๔๔๕ ๔๔๖ ๔๔๗ ๔๔๘ ๔๔๙ ๔๕๐ ๔๕๑ ๔๕๒ ๔๕๓ ๔๕๔ ๔๕๕ ๔๕๖ ๔๕๗ ๔๕๘ ๔๕๙ ๔๖๐ ๔๖๑ ๔๖๒ ๔๖๓ ๔๖๔ ๔๖๕ ๔๖๖ ๔๖๗ ๔๖๘ ๔๖๙ ๔๗๐ ๔๗๑ ๔๗๒ ๔๗๓ ๔๗๔ ๔๗๕ ๔๗๖ ๔๗๗ ๔๗๘ ๔๗๙ ๔๘๐ ๔๘๑ ๔๘๒ ๔๘๓ ๔๘๔ ๔๘๕ ๔๘๖ ๔๘๗ ๔๘๘ ๔๘๙ ๔๙๐ ๔๙๑ ๔๙๒ ๔๙๓ ๔๙๔ ๔๙๕ ๔๙๖ ๔๙๗ ๔๙๘ ๔๙๙ ๕๐๐ ๕๐๑ ๕๐๒ ๕๐๓ ๕๐๔ ๕๐๕ ๕๐๖ ๕๐๗ ๕๐๘ ๕๐๙ ๕๑๐ ๕๑๑ ๕๑๒ ๕๑๓ ๕๑๔ ๕๑๕ ๕๑๖ ๕๑๗ ๕๑๘ ๕๑๙ ๕๒๐ ๕๒๑ ๕๒๒ ๕๒๓ ๕๒๔ ๕๒๕ ๕๒๖ ๕๒๗ ๕๒๘ ๕๒๙ ๕๓๐ ๕๓๑ ๕๓๒ ๕๓๓ ๕๓๔ ๕๓๕ ๕๓๖ ๕๓๗ ๕๓๘ ๕๓๙ ๕๔๐ ๕๔๑ ๕๔๒ ๕๔๓ ๕๔๔ ๕๔๕ ๕๔๖ ๕๔๗ ๕๔๘ ๕๔๙ ๕๕๐ ๕๕๑ ๕๕๒ ๕๕๓ ๕๕๔ ๕๕๕ ๕๕๖ ๕๕๗ ๕๕๘ ๕๕๙ ๕๖๐ ๕๖๑ ๕๖๒ ๕๖๓ ๕๖๔ ๕๖๕ ๕๖๖ ๕๖๗ ๕๖๘ ๕๖๙ ๕๗๐ ๕๗๑ ๕๗๒ ๕๗๓ ๕๗๔ ๕๗๕ ๕๗๖ ๕๗๗ ๕๗๘ ๕๗๙ ๕๘๐ ๕๘๑ ๕๘๒ ๕๘๓ ๕๘๔ ๕๘๕ ๕๘๖ ๕๘๗ ๕๘๘ ๕๘๙ ๕๙๐ ๕๙๑ ๕๙๒ ๕๙๓ ๕๙๔ ๕๙๕ ๕๙๖ ๕๙๗ ๕๙๘ ๕๙๙ ๖๐๐ ๖๐๑ ๖๐๒ ๖๐๓ ๖๐๔ ๖๐๕ ๖๐๖ ๖๐๗ ๖๐๘ ๖๐๙ ๖๑๐ ๖๑๑ ๖๑๒ ๖๑๓ ๖๑๔ ๖๑๕ ๖๑๖ ๖๑๗ ๖๑๘ ๖๑๙ ๖๒๐ ๖๒๑ ๖๒๒ ๖๒๓ ๖๒๔ ๖๒๕ ๖๒๖ ๖๒๗ ๖๒๘ ๖๒๙ ๖๓๐ ๖๓๑ ๖๓๒ ๖๓๓ ๖๓๔ ๖๓๕ ๖๓๖ ๖๓๗ ๖๓๘ ๖๓๙ ๖๔๐ ๖๔๑ ๖๔๒ ๖๔๓ ๖๔๔ ๖๔๕ ๖๔๖ ๖๔๗ ๖๔๘ ๖๔๙ ๖๕๐ ๖๕๑ ๖๕๒ ๖๕๓ ๖๕๔ ๖๕๕ ๖๕๖ ๖๕๗ ๖๕๘ ๖๕๙ ๖๖๐ ๖๖๑ ๖๖๒ ๖๖๓ ๖๖๔ ๖๖๕ ๖๖๖ ๖๖๗ ๖๖๘ ๖๖๙ ๖๗๐ ๖๗๑ ๖๗๒ ๖๗๓ ๖๗๔ ๖๗๕ ๖๗๖ ๖๗๗ ๖๗๘ ๖๗๙ ๖๘๐ ๖๘๑ ๖๘๒ ๖๘๓ ๖๘๔ ๖๘๕ ๖๘๖ ๖๘๗ ๖๘๘ ๖๘๙ ๖๙๐ ๖๙๑ ๖๙๒ ๖๙๓ ๖๙๔ ๖๙๕ ๖๙๖ ๖๙๗ ๖๙๘ ๖๙๙ ๗๐๐ ๗๐๑ ๗๐๒ ๗๐๓ ๗๐๔ ๗๐๕ ๗๐๖ ๗๐๗ ๗๐๘ ๗๐๙ ๗๑๐ ๗๑๑ ๗๑๒ ๗๑๓ ๗๑๔ ๗๑๕ ๗๑๖ ๗๑๗ ๗๑๘ ๗๑๙ ๗๒๐ ๗๒๑ ๗๒๒ ๗๒๓ ๗๒๔ ๗๒๕ ๗๒๖ ๗๒๗ ๗๒๘ ๗๒๙ ๗๓๐ ๗๓๑ ๗๓๒ ๗๓๓ ๗๓๔ ๗๓๕ ๗๓๖ ๗๓๗ ๗๓๘ ๗๓๙ ๗๔๐ ๗๔๑ ๗๔๒ ๗๔๓ ๗๔๔ ๗๔๕ ๗๔๖ ๗๔๗ ๗๔๘ ๗๔๙ ๗๕๐ ๗๕๑ ๗๕๒ ๗๕๓ ๗๕๔ ๗๕๕ ๗๕๖ ๗๕๗ ๗๕๘ ๗๕๙ ๗๖๐ ๗๖๑ ๗๖๒ ๗๖๓ ๗๖๔ ๗๖๕ ๗๖๖ ๗๖๗ ๗๖๘ ๗๖๙ ๗๗๐ ๗๗๑ ๗๗๒ ๗๗๓ ๗๗๔ ๗๗๕ ๗๗๖ ๗๗๗ ๗๗๘ ๗๗๙ ๗๘๐ ๗๘๑ ๗๘๒ ๗๘๓ ๗๘๔ ๗๘๕ ๗๘๖ ๗๘๗ ๗๘๘ ๗๘๙ ๗๙๐ ๗๙๑ ๗๙๒ ๗๙๓ ๗๙๔ ๗๙๕ ๗๙๖ ๗๙๗ ๗๙๘ ๗๙๙ ๘๐๐ ๘๐๑ ๘๐๒ ๘๐๓ ๘๐๔ ๘๐๕ ๘๐๖ ๘๐๗ ๘๐๘ ๘๐๙ ๘๑๐ ๘๑๑ ๘๑๒ ๘๑๓ ๘๑๔ ๘๑๕ ๘๑๖ ๘๑๗ ๘๑๘ ๘๑๙ ๘๒๐ ๘๒๑ ๘๒๒ ๘๒๓ ๘๒๔ ๘๒๕ ๘๒๖ ๘๒๗ ๘๒๘ ๘๒๙ ๘๓๐ ๘๓๑ ๘๓๒ ๘๓๓ ๘๓๔ ๘๓๕ ๘๓๖ ๘๓๗ ๘๓๘ ๘๓๙ ๘๔๐ ๘๔๑ ๘๔๒ ๘๔๓ ๘๔๔ ๘๔๕ ๘๔๖ ๘๔๗ ๘๔๘ ๘๔๙ ๘๕๐ ๘๕๑ ๘๕๒ ๘๕๓ ๘๕๔ ๘๕๕ ๘๕๖ ๘๕๗ ๘๕๘ ๘๕๙ ๘๖๐ ๘๖๑ ๘๖๒ ๘๖๓ ๘๖๔ ๘๖๕ ๘๖๖ ๘๖๗ ๘๖๘ ๘๖๙ ๘๗๐ ๘๗๑ ๘๗๒ ๘๗๓ ๘๗๔ ๘๗๕ ๘๗๖ ๘๗๗ ๘๗๘ ๘๗๙ ๘๘๐ ๘๘๑ ๘๘๒ ๘๘๓ ๘๘๔ ๘๘๕ ๘๘๖ ๘๘๗ ๘๘๘ ๘๘๙ ๘๙๐ ๘๙๑ ๘๙๒ ๘๙๓ ๘๙๔ ๘๙๕ ๘๙๖ ๘๙๗ ๘๙๘ ๘๙๙ ๙๐๐ ๙๐๑ ๙๐๒ ๙๐๓ ๙๐๔ ๙๐๕ ๙๐๖ ๙๐๗ ๙๐๘ ๙๐๙ ๙๑๐ ๙๑๑ ๙๑๒ ๙๑๓ ๙๑๔ ๙๑๕ ๙๑๖ ๙๑๗ ๙๑๘ ๙๑๙ ๙๒๐ ๙๒๑ ๙๒๒ ๙๒๓ ๙๒๔ ๙๒๕ ๙๒๖ ๙๒๗ ๙๒๘ ๙๒๙ ๙๓๐ ๙๓๑ ๙๓๒ ๙๓๓ ๙๓๔ ๙๓๕ ๙๓๖ ๙๓๗ ๙๓๘ ๙๓๙ ๙๔๐ ๙๔๑ ๙๔๒ ๙๔๓ ๙๔๔ ๙๔๕ ๙๔๖ ๙๔๗ ๙๔๘ ๙๔๙ ๙๕๐ ๙๕๑ ๙๕๒ ๙๕๓ ๙๕๔ ๙๕๕ ๙๕๖ ๙๕๗ ๙๕๘ ๙๕๙ ๙๖๐ ๙๖๑ ๙๖๒ ๙๖๓ ๙๖๔ ๙๖๕ ๙๖๖ ๙๖๗ ๙๖๘ ๙๖๙ ๙๗๐ ๙๗๑ ๙๗๒ ๙๗๓ ๙๗๔ ๙๗๕ ๙๗๖ ๙๗๗ ๙๗๘ ๙๗๙ ๙๘๐ ๙๘๑ ๙๘๒ ๙๘๓ ๙๘๔ ๙๘๕ ๙๘๖ ๙๘๗ ๙๘๘ ๙๘๙ ๙๙๐ ๙๙๑ ๙๙๒ ๙๙๓ ๙๙๔ ๙๙๕ ๙๙๖ ๙๙๗ ๙๙๘ ๙๙๙ ๑๐๐๐

แผนของนักการเมืองที่กระหายอำนาจ มากกว่าศาสนา แผนการนี้จึงไม่ก่อกองไคผล ๒๑

สำหรับนาย การิม ซึ่งเป็นตัวประสานงานระหว่างขบวนการแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ในมาเลเซีย และโจรแบ่งแยกดินแดนในประเทศไทยนี้ ทางกรมตำรวจได้ตั้งรางวัลค่าหัวไว้ ๓๐,๐๐๐ บาท ๒๒

พรรคแพนมาลายันอิสลามิก หรือที่เรียกว่า ปาส โคมมี นายโมฮัมหมัด อัสรี เป็นหัวหน้าพรรค ได้มีนโยบายสนับสนุนการแบ่งแยกดินแดนอย่างเปิดเผยตลอดมา เริ่มด้วยการจัดตั้งนิคมจัดสรรที่ดิน ในดินแดนมาเลเซียทางก้นป่าดงเบซาร์ใกล้ชายแดนไทย ให้ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภาคใต้เข้าไปตั้งถิ่นฐานประกอบอาชีพในที่ดินจัดสรรของรัฐบาลมาเลเซีย โดยมีเงื่อนไขว่า เมื่อทำประโยชน์ในที่ดินจัดสรรครบ ๕ ปีแล้ว ทางกรมมาเลเซียก็จะให้สัญชาติมาเลเซียแก่ชาวไทยมุสลิมนั้น ๆ ซึ่งเป็นผลให้ชาวไทยมุสลิมมีสองสัญชาติ และจะทำให้ชาวไทยมุสลิมกลับเข้ามาสร้างปัญหาชนชั้นสนับสนุนการแบ่งแยกดินแดนขึ้น ๒๓

ในราวกลางเดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๗ นี้ นายอัสรี ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรค ปาสและรัฐมนตรีที่ดินและกิจการศาสนาของรัฐบาลมาเลเซีย ได้กล่าวในที่ประชุมพรรคเกี่ยวกับประเทศไทย เป็นเชิงสนับสนุนให้มีการแบ่งแยกดินแดน ๓ จังหวัดภาคใต้ของไทยออกไป โดยกล่าวว่า "การเรียกร้องให้มีการปกครองตนเองของมุสลิมในสี่จังหวัดภาคใต้ของไทย นั้นเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล" อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้าที่ นายอัสรี จะมาเป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลนั้น ก็ได้เคยกล่าวสนับสนุนขบวนการแบ่งแยกดินแดนทางภาคใต้ของไทยมาหลายครั้งแล้ว และด้วยถ้อยคำที่ชัดแจ้งกว่านี้ด้วย ๒๔

๒๑ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, รายวัน ๒๓ มิถุนายน ๒๕๑๗ หน้า ๑, ๑๖.

๒๒ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, รายวัน ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๘ หน้า ๕๓.

๒๓ กฤษณา สีพานิร, เรื่อง เติม, หน้า ๕๓.

๒๔ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, รายวัน ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๗, หน้า ๖.

ในเรื่องการแบ่งแยกดินแดนนี้ นายมิตี ฮาซัน ประธานกรรมการชมรมมุสลิมสยามได้กล่าวว่า นโยบายหลักของชมรมมุสลิมสยาม จะไม่ยินยอมให้มีการแบ่งแยกดินแดนใด ๆ ในประเทศไทย ^{๖๕} และยังมีการคัดค้านและต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชนไทยทุกศาสนาเสียดของชาวมุสลิมซึ่ง เป็นประชาชนส่วนใหญ่ของสี่จังหวัดภาคใต้ ได้แสดงให้เห็นทั่วโลกเห็นว่า บุคคลที่คบคิดกันจะแบ่งแยกดินแดน เป็นเพียงคนส่วนน้อยและกลุ่มเล็ก ๆ ไม่มีความหมายอะไร คนเหล่านั้นไม่สามารถหันเหความรู้สึกรวมคนไทยมุสลิมในเซตนั้นว่าตนเป็นไทย เป็นเจ้าของแผ่นดินไทยทั้งหมด ไม่เฉพาะ ๔ จังหวัดนั้น เป็นคนไทยเช่นคนไทยในส่วนของอื่นของประเทศ และเป็นพลกนิกรขององค์พระประมุขเดียวกัน ความจริงข้อนี้ เช็กฮัสซัด อัล โค ฮามี เลขาธิการสันนิบาตมุสลิมแห่งโลกก็ได้ประจักษ์ด้วยตาตนเอง ในเมื่อมุสลิมใน ๔ จังหวัด จำนวนมากที่ทานผู้นั้นได้พบและได้สนทนาด้วย ยืนยันว่ามีใครเห็น เป็นใจกับคนกลุ่มน้อยที่ก่อก่เหตุไม่สงบคิดเป็นใหญ่แบ่งแยกดินแดน ^{๖๖} และเมื่อเสร็จสิ้นการ เดินทางไปดูสถานการณ์ในสามจังหวัดภาคใต้แล้ว ได้ให้สัมภาษณ์ว่า เขารู้สึกดีใจที่ได้พบเห็น ชาวไทยมุสลิมใน ๓ จังหวัดภาคใต้มีความอยู่ดีกินดีมีคหามเจริญทางการศึกษา โดยการสนับสนุนของรัฐบาลไทย และได้เรียกร้องให้ชาวไทยมุสลิมร่วมมือกับรัฐบาล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามโครงการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจ และการเกษตรของรัฐบาล และยังกล่าวอีกด้วยว่า เขาภาคภูมิใจมากที่รัฐบาลไทยให้การสนับสนุนชาวไทยมุสลิม ^{๖๗}

๔.๕.๒ ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มลายู หรือโจรจีนคอมมิวนิสต์

ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มลายู หรือโจรจีนคอมมิวนิสต์นั้น มิได้ก่อกำเนิดขึ้นมาในดินแดนภาคใต้ของประเทศไทยโดยตรง และมีใช่เป็นการขยายอิทธิพลของ

^{๖๕} หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, รายงาน ๒๑ มิถุนายน ๒๕๑๓, หน้า ๑๖.

^{๖๖} หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, รายงาน ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๑๓, หน้า ๕.

^{๖๗} หนังสือพิมพ์สยามรัฐ, รายงาน ๖ กรกฎาคม ๒๕๑๓, หน้า ๑๑.

คอมมิวนิสต์แต่อย่างใด หากเกิดจากการแผ่ขยายตัวและการแทรกซึมของพรรคคอมมิวนิสต์
 ในมลายู กล่าวคือ พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้นำลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาเผยแพร่ในมลายู
 เมื่อปี ๒๔๖๓ ต่อมาในปี ๒๔๗๕ และ ๒๔๘๐ เป็นระยะเวลาที่ประเทศจีนทำสงคราม
 กับญี่ปุ่น พรรคคอมมิวนิสต์มลายาจึงหันไปยึดนโยบายต่อต้านญี่ปุ่น และนัยโอกาสจัดตั้ง
 องค์การต่าง ๆ ขึ้นอย่างมากมาย เช่น องค์การต่อต้านญี่ปุ่นของชาวจีนโพ้นทะเล
 หน่วยเล็ครอน หน่วยกลาตาย และหน่วยกำจัตุทรยศต่อชาติ ซึ่งล้วนแต่เป็นการ
 เตรียมกำลังเพื่อต่อต้านอังกฤษซึ่งกำลังปกครองมลายูอยู่ในขณะนั้น และในระหว่าง
 สงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นได้เข้ายึดครองมลายู พรรคคอมมิวนิสต์มลายาได้ฉวย
 โอกาสจัดตั้งขบวนการ ประชาชนมลายาต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นขึ้น โดยได้รับการสนับสนุน
 ทางด้านอาวุธและการฝึกอบรมจากอังกฤษ ต่อมาเมื่อสงครามยุติลง รัฐบาลอังกฤษ
 ได้ยุบเลิกหน่วยกำลังนี้ เมื่ออังกฤษได้กลับเข้ามาปกครองมลายาอีก พรรคคอมมิวนิสต์
 ก็เตรียมการที่จะล้มล้างรัฐบาลใหม่^{๒๕} ด้วยวิธีการก่อวินาศกรรมและแทรกซึม ใช้กำลัง
 อาวุธ ก่อวินาศกรรม เช่น ทำการเผาและทำลายสวนยาง เหมืองแร่ และลอบ
 สังหารคนอังกฤษ พร้อมกันนั้นก็ได้ประกาศเปลี่ยนชื่อพรรคคอมมิวนิสต์มลายาใหม่ เป็น
 "กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งมลายา" เมื่อรัฐบาลอังกฤษประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน
 และใช้กำลังเข้าปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์มลายาอย่างเหี้ยมขาด โดยถือว่าเป็นพรรค
 การเมืองหรือองค์การที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โจรจีนคอมมิวนิสต์ก็เริ่มหลบเข้ามาสู่เขต
 แคนประเทศไทย เพื่อหลีกเลี่ยงการปราบปรามของรัฐบาลอังกฤษ

พรรคกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งมลายา ได้เข้ามาปฏิบัติการในดินแดน
 ไทย ในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยกระจายกันอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ คือ อำเภอนาทวี อำเภอบ

^{๒๕} นายคิง, (นามแฝง), โจรผู้ร้ายใน ๓ จังหวัดภาคใต้, สยามรัฐสัปดาห์
วิจารณ์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓๒ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕, หน้า ๘.

สะเทว จังหวัดสงขลา อำเภอบาง จังหวัดยะลา และต่อมาได้กระจายเข้าไปอยู่ที่อำเภอระแงะ อำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส^{๒๕} ในระยะแรก ๆ ก็ปฏิบัติการเช่นเดียวกับพวกกองโจรผู้ร้ายทั่วไป คือ มีการลงฆ่าคน เรียกโรเงิน เก็บภาษีเดือน และการจับคนไปเรียกค่าไถ่ พื้นที่ ๆ พวกนี้ใช้อาชญากรรม มักเป็นบริเวณพรมแดนไทย-มาเลเซีย เพื่อสามารถหลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยได้สะดวก ประชาชนในจังหวัดภาคใต้จึงเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า "โจรจีน"

ในขั้นต้น พวกโจรจีน มีนโยบายที่จะไม่ทำร้ายเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยก่อนโดยไม่จำเป็น และพยายามหลีกเลี่ยงการปะทะกับเจ้าหน้าที่ให้มากที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม สมาชิกกองทัพปลดแอกก็พยายามที่จะสร้างอิทธิพลของตนขึ้นในประเทศไทย โดยใช้มาตรการเด็ดขาดแก่ผู้ที่ฝ่าฝืน ไม่ยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้อง ทั้งนี้เพื่อสร้างความหวาดเกรงกลัวและยอมจ่ายเงินให้แก่โจรจีนเป็นประจำเดือน หรือเมื่อมีการเรียกพิเศษเป็นครั้งคราว โดยถือว่าเป็นการคุ้มครองความปลอดภัย

นับแต่ปี ๒๕๕๑ เป็นต้นมา การปฏิบัติการของโจรจีน ก็เริ่มมีแนวโน้มไปในทางการเมือง ด้วยวิธีการแทรกซึมเข้าไปในทุกระดับกรสวนยาง มีการโฆษณาเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์และโฆษณาโจมตีรัฐบาลไทย ว่าเป็นนโยบายกดขี่ชนเผ่าคนจีน และขอให้ราษฎรเหล่านั้น ให้ความช่วยเหลือในด้านการเงิน เสบียงอาหาร และยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีคนมุสลิมอยู่ พวกโจรจีนก็ฉวยโอกาสโฆษณาว่าตนเป็นพวกทหารมาจากมลายา และประสานงานที่ขบวนการ ที่มุ่งขับไล่อังกฤษออกจากมลายา พร้อมจะช่วยเหลือคนไทยมุสลิมในด้านการเมืองเกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดน ๔ จังหวัดภาคใต้ด้วย ซึ่งก็ได้รับความร่วมมืออย่างดี

^{๒๕} นายคณิง, (นามแฝง), โจรผู้ร้าย ๓ จังหวัดภาคใต้ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๓๒, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ หน้า ๘.

ความโหดร้ายทารุณของสวกรโจรจีนสร้างความหวาดกลัว ทำให้ราษฎรเสียชีวิต รัฐบาลไทยจึงได้ดำเนินการปราบปรามร่วมกับรัฐบาลมาเลเซีย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๘๑ และปัจจุบันมีกองอำนาจการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ภาคใต้อยู่ที่ จังหวัดสงขลา

การจัดวางกำลังของโจรจีนคอมมิวนิสต์ ได้แบ่งกำลังออกเป็น ๓ กรม และ

๑. กองบัญชาการควบคุม คือ

๑. กรมที่ ๔ มีกำลังส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ปฏิบัติการครอบคลุมแดนไทย - มาเลเซีย ระหว่างรัฐปะลิส รัฐเกกาห์ กับพื้นที่อำเภอเมืองสตูล อำเภอเมืองสะเตกา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาทวี อำเภอสะบายอย จังหวัดสงขลา กับพื้นที่อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี โดยมีจุดนำหนักปฏิบัติการอยู่ที่พื้นที่ทิศตะวันออกของอำเภอสะเตกา พื้นที่ตอนเหนือของป่าดงเบซาร์ พื้นที่สามเหลี่ยมสะเตกา มีกำลังพลประมาณ ๒๒๒ คน ^{๗๐}

๒. กรมที่ ๑๒ มีกำลังส่วนใหญ่เป็นชาวจีน ปฏิบัติการครอบคลุมแดนไทย - มาเลเซียระหว่างรัฐเกกาห์ รัฐกลันตัน กับพื้นที่อำเภอเบตง อำเภอยะหา อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา โดยมีจุดนำหนักในการปฏิบัติการอยู่ที่อำเภอเบตง และพื้นที่อำเภอยะหา จังหวัดยะลา มีกำลังพลประมาณ ๒๕๒ คน ^{๗๑}

๓. กรมที่ ๑๐ มีกำลังส่วนใหญ่เป็นพวกมุสลิม ปฏิบัติการครอบคลุมแดนไทย - มาเลเซีย ระหว่างรัฐกลันตัน กับพื้นที่อำเภอแว้ง และขยายเขตปฏิบัติการ

^{๗๐} คณะกรรมการประสานงานชายแดนไทย - มาเลเซีย, เอกสารประกอบการบรรยายสรุป, (อัครสำเนา), หน้า ๑.

^{๗๑} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

การเข้าไปในเขตท้องที่อำเภอใกล้เคียง คือ อำเภอสุโขทัย โกลด อำเภอสุโขทัย
อำเภอระแงะ และอำเภอเรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส อำเภอบันนังสตา จังหวัด
ยะลา กับอำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี โดยมีจุดนำหนักในการปฏิบัติการอยู่ในเขต
อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา อำเภอแว้ง อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
มีกำลังพลประมาณ ๓๕๐ คน ส่วนใหญ่เป็นมาจาเลเซีย มีไทยมุสลิมเข้าร่วมประมาณ
๑๒๐ คน เป็นคนจีนประมาณ ๑๕ - ๒๐ คน^{๗๒}

๔. สำนักงานเลขาธิการพรรค มีกำลังประมาณ ๗๑ คน คกคว่า
มีที่ตั้งอยู่ในบริเวณพรมแดนเขตประเทศไทย แต่ไม่ทราบพื้นที่แน่นอน

โจรจีนคอมมิวนิสต์ ซึ่งเข้ามาหลบซ่อนตัวอยู่ในประเทศไทยในระยะแรก
เมื่อหลังเลิกการปราบปรามกวาดล้างของรัฐบาลอังกฤษ ซึ่งปกครองมาโดยายาม
สร้างอิทธิพลและเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ตามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยอยู่ตลอดมา
จนกระทั่งเมื่อหยั่งรากลงได้อย่างมั่นคงแล้ว จึงได้เริ่มกระทำการ เป็นปฏิปักษ์และ
เป็นภัยต่อความสงบสุขของประชาชน และความมั่นคงของประเทศไทยอย่างเปิดเผย
เป็นโจรที่มีกำลังเข้มแข็งและเข้าประสานงานกับพวกโจรในขบวนการแยกดินแดนซึ่งมี
จุดมุ่งหมายทางการเมือง หวังอาศัยกำลังของพวกโจรจีนเป็นกำลังสนับสนุนเพื่อให้
อุดมการณ์ของคนบรรลุผล ส่วนทางด้านโจรจีนคอมมิวนิสต์หวังขยายลัทธิคอมมิวนิสต์ของ
ตนไปสู่ขบวนการแบ่งแยกดินแดน เพราะเชื่อว่า หากสนับสนุนให้ขบวนการดังกล่าว
ดำเนินการเป็นผลสำเร็จ สาธารณรัฐที่จัดตั้งขึ้นใหม่ก็ย่อมอยู่ที่อิทธิพลของตน

^{๗๒}
จังหวัดนราธิวาส, เอกสารประกอบการบรรยายสรุปของจังหวัดนราธิวาส,
๒๕๑๖ (อัคราเนา) หน้า ๑๔.

๔.๕.๓

ผู้ออกการรายคอมมิวนิสต์ไทย

ผู้ออกการรายคอมมิวนิสต์ไทย หรือ พคท. มีการดำเนินการตามนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย มีการปฏิบัติการอยู่ทั้งหัวต้ง และที่พืดลูงเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งขณะนี้กำลังแผ่ขยายเข้าไปในจังหวัดสงขลาและใช้วิธีการเข้าแทรกแซงสนับสนุนให้โจรกกตาง ๆ หงคานอาวุธและการปลุกกระคม จนเป็นเหตุให้พวกโจรคุกคามประชาชนมากยิ่งขึ้น

นโยบายชนชาติของ พ.ค.ท. เขียนว่า "ชนชาติทุกชาติในประเทศไทยมีสิทธิเสมอภาคเท่าเทียมกัน...ชนชาติส่วนน้อยมีสิทธิจัดวินิจัยการปกครองตนเอง"^{๗๓} พ.ค.ท. จึงได้สนับสนุนชาวมุสลิมในการต่อสู้เพื่อสิทธิประชาธิปไตย ดังนั้น ผู้ออกการรายคอมมิวนิสต์จึงมีการดำเนินงานที่ประสานงานและช่วยเหลือขบวนการโจรออกการรายควย

๔.๕.๔

โจรผู้ร้ายธรรมดา

ปัญหาโจรผู้ร้ายธรรมดาเป็นปัญหาที่สำคัญในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นอุปสรรคในการทำมาหากินของราษฎร เป็นที่มาของปัญหาทางคานเศรษฐกิจ และการที่มิโจรผู้ร้ายมากก็เกิดขึ้นจากปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมเช่นกัน สำหรับในจังหวัดชายแดนภาคใต้นี้ การเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับราคายางพาราเป็นหลัก เมื่อใดราคายางสูง การเศรษฐกิจของราษฎรก็ดีขึ้น แต่ดราคายางพลราตกต่ำ ราษฎรที่มีสวนยางน้อยตลอดจนคนงานกรีดยางจึงมีรายไดต่ำ ประกอบกับ ราคาเครื่องอุปโภค บริโภคสูงขึ้น ราษฎรจึงเดือดร้อนและยากจนลง ประกอบกับเด็กวัยรุ่นวางงานไม่มีอาชีพ

๗๓

สรุปความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์และสี่จังหวัดภาคใต้,

(อัดสำเนา) หน้า ๑๓.

จึงหาวิธีช่วยตนเองโดยการลักเล็กขโมยน้อยเป็นเบื้องต้น จนกระทั่งข่มขู่ปิดสวนยาง เรียก
เงินค่าคุ้มครอง รัคได จับคนเรียกค่าไถ่ ปล้นจี้รยดนตรีโดยสาร จนกลายเป็นปัญหาใหญ่
ยากต่อการปกครองในปัจจุบัน

โจรพวกนี้เป็นเป้าหมายที่ขบวนการโจรแยกดินแดนคอยให้ความสนับสนุนทั้งในด้านการ
ฝึกอาวุธ และให้อาหาร เพื่อสร้างความวุ่นวายขึ้นในประเทศด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดโจรก็ก
เล็กก็กนอยขึ้นมากมาย ที่จังหวัดยะลา ภายหลังเปาะสูมอบตัวแล้ว ก็มีโจรเกิดขึ้นอีกหลาย
ก็ก จังหวัดนราธิวาสก็มีกลุ่มโจรเกิดขึ้นหลายกลุ่ม และส่วนใหญ่เป็นพวกโจรจับคนเรียกค่า
ไถ่อยู่บนเทือกเขาบูโด เขตอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส และพื้นที่ที่โจรพวกนี้มีปฏิบัติ
การก็คือ อำเภอมือเบ่งปัตตานี อำเภอยะงะ และอำเภอบาเจาะ ทางด้านจังหวัดปัตตานี
ก็มีพวกโจรก็กต่าง ๆ สร้างความเดือดร้อนให้ประชาชนชาวจังหวัดปัตตานี และจังหวัดข้าง
เคียงถึง ๑๓ ก็ก ๗๔

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันปัญหาโจรผู้ร้ายกับปัญหาการแบ่งแยกดินแดนนั้นแยกกันไม่
ออก กลายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันและกัน เมื่อใดมีโจรผู้ร้ายธรรมดา เมื่อนั้นก็มีโจรแบ่ง
แยกดินแดน เพราะชาวบาธรรมคาไม่สนใจการแบ่งแยกดินแดน ผู้คิดแบ่งแยกดินแดน จึง
ถึงเอาผู้ร้ายที่หมดหวังในชีวิตความเป็นอยู่ของตน ไปเป็นสมัครพรรคพวกและเครื่องมือ ใน
ขณะเดียวกันโจรผู้ร้ายธรรมดาที่อาศัยชื่อและอิทธิพลของโจรแบ่งแยกดินแดนเป็นเครื่องมือหาเงิน
เพราะประชาชนเกรงกลัวยอมง่ายต่อการข่มขู่ เมื่อไม่สามารถแยกโจรผู้ร้ายธรรมดากับโจรแบ่ง
แยกดินแดนออกจากกันได้ จึงยากแก่การปราบปรามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและปราบปราม
ที่จะดำเนินการได้โดยเด็ดขาดภายในระยะเวลาสั้น และได้กลายเป็นปัญหาเรื้อรังที่ทำลายความ
สงบสุขของประชาชน และเศรษฐกิจของท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลายเป็นจุดหรือ

๗๔
บันเมืองรายวัน, ๒๘ กันยายน ๒๕๑๘, หน้า ๓.

ชวนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดูประนาม และโจมตีอยู่ตลอดเวลา ^{๗๕}

๕. ชนกลุ่มน้อยชาวไทยมุสลิม

หลายประเทศต้องประสบปัญหาชนกลุ่มน้อย ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ ที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น พวกชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ทางภาคเหนือ พวกกะเหรี่ยงและชาวมอญทางภาคตะวันตก ชาวส่วยชาวเขมรทางภาคตะวันตก สำหรับชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาในด้านการปกครองแต่อย่างใด ชนกลุ่มน้อยที่ยัง เป็นปัญหาเรื้อรังให้รัฐบาลต้องหาทางแก้ไขอยู่ในขณะนี้คือ ชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การที่จะศึกษาถึงชนกลุ่มน้อยชาวไทยมุสลิมนี้ ควรจะทราบหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่า ชนกลุ่มใดมีลักษณะ เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ให้ถือหลักเกณฑ์พิจารณาจากเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ ที่ V.I.Lenin และ J.V.Stalin ได้วางหลักเกณฑ์ไว้และต่อมาองค์การสหประชาชาติและ นักกฎหมายระหว่างประเทศก็ได้รับรองหลักเกณฑ์นี้ ๔ ประการ คือ ^{๗๖}

๑. มีดินแดนร่วมในอาณาบริเวณที่แน่นอน
๒. มีเชื้อชาติและภาษาพูดที่ร่วมกัน โดยไม่เน้นแขนงภาษา ((Dialect) ที่ผิดเพี้ยนกันไปบางตามท้องถิ่นที่ห่างไกล

^{๗๕} วัชรระ สิงศิริบุญชัย, กระโถนทองพระโรงภาคใต้, ยะลาสาส์น, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๗, หน้า ๕๓.

^{๗๖} สุภัทร สุคนธาภิรมย์, แด่พี่น้องมุสลิมในภาคใต้ประเทศไทย, สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ ๑๒, ฉบับที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๗ (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗) หน้า ๘๐ - ๘๑.

ชวนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดูประเนม และโจมตีอยู่ตลอดเวลา ๗๕

๕. ชนกลุ่มน้อยชาวไทยมุสลิม

หลายประเทศต้องประสบปัญหาชนกลุ่มน้อย ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ ที่มีชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น พวกชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ทางภาคเหนือ พวกกะเหรี่ยงและชาวอมูตทางภาคตะวันตก ชาวส่วยชาวเขมรทางภาคตะวันตก สำหรับชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาในด้านการปกครองแต่อย่างใด ชนกลุ่มน้อยที่ยัง เป็นปัญหาเรื้อรังให้รัฐบาลต้องหาทางแก้ไขอยู่ในขณะนี้คือ ชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การที่จะศึกษาถึงชนกลุ่มน้อยชาวไทยมุสลิมนี้ ควรจะทราบหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่า ชนกลุ่มใดมีลักษณะ เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ให้ถือหลักเกณฑ์พิจารณาจากเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ ที่ V.I.Lenin และ J.V.Stalin ได้วางหลักเกณฑ์ไว้และต่อมาองค์การสหประชาชาติและนักกฎหมายระหว่างประเทศก็ได้รับรองหลักเกณฑ์นี้ ๔ ประการ คือ ๗๖

๑. มีดินแดนร่วมในอาณาบริเวณที่แน่นอน
๒. มีเชื้อชาติและภาษาพูดที่ร่วมกัน โดยไม่เน้นแขนงภาษา ((Dialect) ที่ผิดเพี้ยนกันไปบ้างตามท้องถิ่นที่ห่างไกล

๗๕ วัชร สิงคิวิบูลย์, กระโถนทองพระโรงภาคใต้, ยะลาสาส์น, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๗, หน้า ๕๓.

๗๖ สุภัทร สุคนธาภิรมย์, แด่พี่น้องมุสลิมในภาคใต้ประเทศไทย, สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ ๑๒, ฉบับที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๑๗ (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๗) หน้า ๘๐ - ๘๑.

๓. มีชีวิตทาง เศรษฐกิจที่สัมพันธ์กัน
๔. มีศาสนาประเพณีและวัฒนธรรมอันร่วมกัน

เมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่า ชาวไทยมุสลิมมีลักษณะตามหลักเกณฑ์เหล่านี้ทุกประการ จึงกลายเป็นกลุ่มชนข้างน้อยในประเทศไทย

ใน Encyclopedia Britanica ได้ให้ความหมายของชนกลุ่มน้อยไว้ว่า หมายถึง "กลุ่มชนที่รวมกันโดยมีประวัติความเป็นมา ภาษา หรือความเชื่อทางศาสนาที่เหมือนกัน และมีความรู้สึกว่าตนเองมีความแตกต่างในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวไปจากชนกลุ่มใหญ่"^{๗๓} ซึ่งความหมายนี้ใช้ได้กับชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยด้วย

ตามความเข้าใจทั่วไป ชนกลุ่มน้อยอาจแยกได้เป็น ๒ ประเภท คือ^{๗๔}

๑. ชนกลุ่มน้อยทาง เชื้อชาติ
๒. ชนกลุ่มน้อยทางลัทธิศาสนาและความเชื่อ

ในประเทศไทยเรานั้น ไม่ค่อยมีปัญหาชนกลุ่มน้อยในทางเชื้อชาติ แต่มีปัญหาชนกลุ่มน้อยทางลัทธิศาสนา เพราะในประเทศไทย นอกจากศาสนาพุทธซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว ยังมีประชาชนที่นับถือศาสนาอื่นอีกเป็นจำนวนมาก เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาฮินดู เป็นต้น ซึ่งแต่ละศาสนาก็มีความศรัทธา ความเชื่อ ตลอดจนการปฏิบัติศาสนกิจแตกต่างกันออกไป ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้อาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกันได้ง่าย ถ้าหากทางราชการมีการออกกฎหมาย และมีระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ไม่กระทบกระทั่งต่อดัชนีความเชื่อของแต่ละศาสนา หรือวิรทอนสิทธิที่จะปฏิบัติศาสนกิจตามความเชื่อของแต่ละศาสนา

^{๗๓} Encyclopedia Britanica (Encyclopedia Britanica, Inc. 1964.) p.543.

^{๗๔} ประชาธิปไตย, ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๗, หน้า ๗.

ประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทย หรือที่เรียกว่า "ชาวไทยมุสลิม" นั้น แม้ว่าจะเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศ ตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาในแง่ของประเทศ แต่ถาพิจารณาเพราะในบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล แล้ว จะเห็นได้ว่า ชาวไทยมุสลิมเป็นชนกลุ่มใหญ่ กล่าวคือ มีชาวไทยมุสลิมในจังหวัดดังกล่าว ประมาณ ๗๐๐,๐๐๐ คน หรือประมาณ ๘๐ % ของประชาชนในจังหวัดเหล่านั้น

สำหรับชาวไทยมุสลิมนี้ เป็นชนกลุ่มน้อยทางค่านิยมศาสนา และยังมีปัญหาในเรื่องเชื้อชาติด้วย

ศาสนาอิสลามนั้น พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้กำหนด แนวทางการปฏิบัติของผู้นับถือศาสนา นี้ หรือที่เรียกว่า "มุสลิม" ไว้อย่างคนบถัน ซึ่งถือเป็นธรรมนูญแห่งชีวิต " code of life" ของมุสลิมทุกคน แม้แต่ชนบประเพณีและวัฒนธรรมของมุสลิม ก็มีรากฐานมาจากความเชื่อและแนวปฏิบัติในศาสนาอิสลาม เป็นส่วนใหญ่ ชนบประเพณีและวัฒนธรรมของมุสลิม จึงเป็นชนบประเพณี และวัฒนธรรมที่แข็งแกร่ง กล่าวคือเป็นชนบประเพณีและวัฒนธรรมที่ไม่ค่อยจะมีการเปลี่ยนแปลง หรือเปลี่ยนแปลงยากมาก ^{๗๕} ศาสนาอิสลามจึง เป็นศาสนาที่เข้มงวดมาก และทำให้ชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นชุมชนปิด มีลักษณะร่อนไปในทางแยกตัวโดดเดี่ยวจากชุมชนอื่น ชาวไทยมุสลิมส่วนใหญ่ มีความเชื่อหรือได้รับการสั่งสอนมาอย่างผิด ๆ ว่า การศึกษาภาษาไทย การคบค้าสมาคมกับผู้นับถือศาสนาอื่นเป็นบาป เป็นการละทิ้งศาสนา เป็นผลร้ายต่อศาสนาของตน และเป็นนิสัยที่ไม่พึงกระทำ ลักษณะความเชื่อแบบนี้ เป็นปัญหาสำคัญในกานการ เมืองและการปกครอง เพราะขาดความร่วมมือ และความเข้าใจกัน แม้ว่าตามหลักศาสนา จะมีหลักบัญญัติ อบรมสั่งสอนให้เคารพเชื่อฟัง และบัญญัติความ

^{๗๕} เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ผู้ปกครองโดยเฉพาะองค์พระมหากษัตริย์ ย่อมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ อันชาวมุสลิม ทั้งหลายจะต้อง เทิดทูนเคารพบูชาสูงสุดก็ตาม

แม้ว่ารัฐบาลจะยอมรับนับถือในความเป็นไทยของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วก็ตาม ยังมีประชาชนที่มีความสำนึกในสิทธินั้นน้อยมาก ชาวไทยมุสลิมส่วนมากยังไม่ยอมรับสภาพความจริงของตนว่าเป็นคนไทย ด้วยการถือความแตกต่างในเรื่อง ภาษา ศาสนา ขนบประเพณี และวัฒนธรรมเป็นสำคัญ โดยยึดหลักว่า ถ้าพูดภาษาเดียวกัน นับถือศาสนาเดียวกัน มีขนบประเพณีและวัฒนธรรมเหมือนกัน ก็เป็นคนชาติเดียวกัน ซึ่งตามความเป็นจริงแล้ว ความแตกต่างในสิ่งเหล่านี้ ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อความเป็นพลเมืองของประเทศ หรือเป็นอุปสรรคต่อสิทธิและหน้าที่ อันจะพึงมีต่อประเทศในส่วนรวม สัญชาติ และภูมิลำเนา เป็นสิ่งที่กำหนดความเป็นพลเมือง และภาษา ศาสนา ขนบประเพณีวัฒนธรรมไม่ใช่เครื่องกำหนดสัญชาติ เมื่อคน มุสลิมมีสัญชาติเป็นไทย และมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ก็ย่อมเป็นพลเมืองไทยโดยสมบูรณ์ มีสิทธิเป็นเจ้าของประเทศ และมีหน้าที่รับใช้ประเทศชาติเหมือนกันกับพลเมืองไทยคนอื่น ๆ

ในค่านับถือชาตินั้น ชาวไทยมุสลิมหลายคน สมมีความรู้สึกฝังแน่นว่าตนเป็นแขก ไม่มีความเข้าใจก็พอในความเป็นพลเมืองของประเทศ ดังนั้นจึงไม่เข้าใจในสิทธิและหน้าที่ทางการปกครอง หากนับเอาแต่ พ.ศ. ๒๔๕๐ มาจนปัจจุบัน คนที่มีอายุรวม ๗๐ ปี ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นี้ ได้มีสัญชาติและภูมิลำเนาเป็นไทย ก็เป็นพลเมืองไทยมาตลอดชีวิต หากนับเอาจาก พ.ศ. ๒๔๗๕ คนที่เกิดมาในยุคประชาธิปไตย ที่มีอายุ ๓๐ ปีเศษเข้าแล้ว ก็ได้เป็นผู้มีสิทธิในการปกครองประเทศมาตั้งแต่เกิด คนทั้ง ๒ วัยที่กล่าวมานี้ ถ้ายังไม่รู้ถึงความเป็นพลเมืองของตนเอง ยังคิดและพูดว่า "เราเป็นคนแขก อยู่ในปกครองของพระยาเมืองไทย แต่เดิมสมัยพ่อและปู่เป็น พระยาเมืองเป็นแขกเหมือนกัน พระยาเมืองไทยเพิ่งมาภายหลัง" ๘๐

๘๐ พัทธา สายหู, "จดหมายจากภักซ์ใต้ : ภาษากับการปกครอง" เรื่อง
เดิม, หน้า ๕๓.

ทั้งนี้อาจเพราะถือหลักว่า ถ้าพูดภาษาไทย นับถือศาสนาพุทธ ต้องเป็นคนไทย คนที่พูดภาษามลายู และถือศาสนาอิสลามแล้ว ต้องเรียกว่าแขกหรือคนมลายู ประกอบกับที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีอาณาเขตใกล้ชิดติดต่อกับมาเลเซีย ทำให้ชาวไทยมุสลิม มีรูปร่างลักษณะการแต่งกายแบบชาวมาเลย์ พูดภาษาเดียวกัน ทำให้เกิดสัญลักษณ์ของความเป็นพวกเดียวกัน

การที่จะทำให้ชาวไทยมุสลิมเหล่านี้เข้าใจในสิทธิ และหน้าที่ต่าง ๆ ที่มีต่อประเทศชาติได้นั้น คือ การศึกษา เมื่อการศึกษาของประชาชนได้เจริญขึ้นสู่ระดับที่สูงพอสมควรแล้ว พวกเขาจะเกิดความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตน จะไม่เป็นผู้สรรคต่อการปกครอง และการเมืองของประเทศ ซึ่งต้องใช้เวลานานในการแก้ไข

๖. สรุป

สภาพทั่วไปของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา สภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางสังคม และสภาพทางการเมือง ตลอดจนลักษณะและปัญหามลุ่มนอย คือ ชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น จะเห็นได้ว่า กินแดน ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และจังหวัดสตูล อยู่ภายใต้การปกครองของไทย มาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี มาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะเมืองปัตตานี เป็นเมืองเก่าเมืองหนึ่งในแหลมมลายู เมื่ออยู่ในความปกครองของไทยก็มีฐานะ เป็นเมืองประเทศราช แต่หากว่าเมื่อใดส่วนกลางอ่อนแอหรือมีเรื่องยุ่ง ๆ เกิดขึ้น เมืองประเทศราชก็จะถือโอกาสกระด้างกระเดื่องแข็งเมือง ตั้งตัวเป็นอิสระแยกออกเป็นก๊ก เป็นเหล่า ซึ่งทางส่วนกลางก็ต้องส่งกองทัพไปปราบปรามอยู่เสมอ ในการปกครองบริเวณเหล่านี้เนื่องมาจากเป็นบริเวณที่กว้างขวาง จึงต้องมีการแบ่งอาณาเขตเมืองปัตตานีออกเป็น ๗ หัวเมือง โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ ๕ พระองค์ทรงห่วงใยบริเวณนี้มาก มีการจัดรูปการปกครองโดยเฉพาะ จน

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งใหญ่ ในปี ๒๔๗๕ จึงได้มีพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๖ ขึ้น มีการจัดรูปการปกครองออกเป็น ๓ ส่วน คือ ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค และราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เมืองต่าง ๆ ในบริเวณนี้ จึงกลายเป็นจังหวัดขึ้นมา อันได้แก่ จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และจังหวัดสตูล

เนื่องจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง ๔ จังหวัดนี้ มีประวัติความเป็นมาที่ไม่เหมือนกัน จังหวัดในภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ทำให้มีปัญหาในทางด้านการปกครองมาก โดยเฉพาะ เมื่อพิจารณาถึงสภาพทางการเมืองการปกครอง

ในด้านสภาพทางภูมิศาสตร์นั้น จะเห็นได้ว่า ดินแดน จังหวัดภาคใต้มีอาณาเขตส่วนใหญ่ติดต่อกับเขตแดนของประเทศมาเลเซีย ประกอบกันไม่มีอุปสรรคทางธรรมชาติใด ๆ ที่จะกีดขวางการสัมพันธ์ติดต่อกัน ระหว่างประชาชนในสองประเทศ ทำให้การคมนาคมติดต่อทำได้สะดวก ซึ่งเป็นผลให้ประเทศมาเลเซียมีอิทธิพลต่อประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้าน

ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ภาษาพูด หรือการแต่งกาย นอกจากนี้ การที่มีชายแดนติดต่อกันนี้ยังเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนมีแนวโน้มว่า พวกเขาเป็นชาวมลายู ไม่ใช่คนไทยอีกด้วย

ส่วนในด้านเศรษฐกิจประชาชนส่วนใหญ่ มีอาชีพทางการเกษตรกรรม มีการทำสวนยางพาราเป็นหลัก การทำนา ทำสวนผลไม้ เป็นอาชีพรองลงมา ฐานะของราษฎรส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับราคายาง เป็นสำคัญ นอกจากฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะอยู่ในสภาพที่ตกต่ำกว่าชาวไทยในภาคอื่น ๆ แล้ว ประชาชนยังประสบกับปัญหาโจรร้ายอีกด้วย มีการเรียกค่าคุ้มครองสวนยาง บิดสวนยาง หรือจับคนไปเรียกค่าไถ่ ทำให้ประชาชนไม่มีจิตใจจะประกอบกิจการ

อาชีพได้อย่างเต็มที่ ฐานะทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงยิ่งทรุดลงมาก ประชาชนเกิดความเดือดร้อน

สภาพทางสังคม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น เนื่องจากมีอาณาเขตติดต่อกับชายแดนของประเทศมาเลเซีย ทำให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้รับอิทธิพลทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรม ภาษา และศาสนา มาจากประเทศมาเลเซียเป็นอย่างมาก กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษามลายู และนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งแตกต่างไปจากภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย การที่ราษฎรมีภาษาพูดไม่เหมือนคนไทยส่วนใหญ่ มีศาสนาอิสลามเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำให้การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับที่ต่ำกว่า ประชาชนในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ เพราะชาวไทยมุสลิม นิยมส่งบุตรหลานของตนเข้าไปเรียนตามปอเนาะต่าง ๆ มากกว่าที่จะส่งสนับสนุนให้เรียนในโรงเรียนธรรมดา

สภาพการเมืองและการปกครอง จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องประสบกับปัญหาความไม่สงบในทางการเมืองมาก นอกจากจะต้องประสบกับปัญหาโจรผู้ร้ายธรรมดาแล้วยังมีพวกผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ โจรจีนคอมมิวนิสต์ และขบวนการโจรแบ่งแยกดินแดน ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังมาเป็นเวลานานแล้ว โดยได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองที่สูญเสียอำนาจบ้าง หรือได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองฝ่ายซ้ายในมาเลเซียบ้าง โดยมีการปฏิบัติการส่วนใหญ่ไปในทางการปลุกระดมมวลชน การโฆษณาชวนเชื่อ โดยยกจุดอ่อนในการปกครองซึ่งมีมาโจมตียุยงให้ราษฎรเกลียดชังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และหาทางที่จะแบ่งแยกดินแดนเพื่อตั้งเป็นรัฐปัตตานีอิสระต่อไป นอกจากกลุ่มโจรต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว ยังมีกลุ่มพลังอื่น ๆ อีก ได้แก่ กลุ่มนักศึกษา นักเรียนครู และข้าราชการมุสลิมบางส่วนอีกด้วย

จากสภาพต่าง ๆ ดังที่ได้อธิบายมานี้ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นอย่างมากมายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งล้วนแต่เป็นภัยต่อเอกภาพและความมั่นคงของชาติเป็นอย่างมาก ปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น

ปัญหาที่เกิดขึ้น ก็คือปัญหาความสงบของประเทศ ซึ่งประสมกับปัญหาโจรผู้ร้ายที่มีขึ้นอย่างมากมาย ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องไปถึงปัญหาทางเศรษฐกิจของชาติด้วย เมื่อโจรผู้ร้ายมีมาก ประชาชนก็ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ฐานะทางเศรษฐกิจย่อมจะต้องได้รับความกระทบกระเทือนด้วย ประชาชนส่วนใหญ่ยากจนอยู่แล้วก็จะยิ่งยากจนลง เมื่อประชาชนได้รับการคุ้มครองจากทางราชการให้ได้ ประกอบอาชีพตามปกติแล้ว ยิ่งจะทำให้เกิดความแตกแยกไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนและข้าราชการด้วย ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีภาษา ศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณี ที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่นนี้แล้ว จะทำให้เกิดความรู้สึกว่า ถูกรัฐบาลทอดทิ้ง ไม่ได้รับความสนใจ กลายเป็นความรู้สึกแตกแยกระหว่างประชาชนและรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีขบวนการโจรแบ่งแยกดินแดนแล้ว พวกโจรก็จะพยายามยกจุดอ่อนต่าง ๆ ของทางรัฐบาลขึ้นมาตั้ง เพื่อให้ราษฎรเกลียดชังรัฐบาลมากขึ้น และจะโคกขุดขึ้นต่อต้านรัฐบาลต่อไป ปัญหาเหล่านี้เป็นที่มาของปัญหาชนกลุ่มน้อย ซึ่งได้แก่ชาวไทยมุสลิมนั่นเอง เมื่อพิจารณาตามความเป็นจริงแล้ว ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นชนกลุ่มใหญ่ทีเดียว แต่หากเทียบกับคนไทยทั้งประเทศแล้วก็นับได้ว่าเป็นชนกลุ่มน้อย

การแก้ปัญหาเหล่านี้ เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะวางนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดัง ๆ ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ถกมถกสนกับสภาพแวดล้อม การดำรงชีวิตของชาวไทยมุสลิม ซึ่งในปัจจุบันนี้ รัฐบาลก็ได้ให้ความสนใจในการแก้ไขปัญหาดังนี้เป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามปัญหาดัง ๆ เหล่านี้ก็ไม่สามารถจะได้รับการแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปได้โดยมีประสิทธิภาพ เพราะปัญหาเหล่านี้ก็ยังมีอยู่ บางทีก็มีเหตุการณ์รุนแรงเกิดขึ้น เช่น กรณีการประท้วงที่ปัตตานี กรณีโจรผู้ร้ายลอบยิงเจ้าหน้าที่ หรือจับคนไปเรียกค่าไถ่ หรือการโฆษณาชวนเชื่อยุยงปลุกปั่นของขบวนการโจรแบ่งแยกดินแดน เป็นต้น.